

เทศน์หลังฉันจังหัน

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๑

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

หลวงปู่ : ไอ้ผู้ปฏิบัติใหม่ก่อนนะ ผู้ปฏิบัติใหม่ที่ว่าขอกรรมฐาน ขอกรรมฐานมันเป็น ประเพณีเฉยๆ ถ้าขอกรรมฐาน ถ้าเป็นทางโลก เขาก็ต้องมีขัน มีพานรอง มีดอกไม้ธูปเทียนไข มัน ก็เหมือนขึ้นครุณะ ถ้าขึ้นครุ ที่นี้การขึ้นครุมันเป็นประเพณี ที่นี้ถ้าเป็นพระป่าเรา ตรงนี้เขาไม่ถือ เขาเพียงแค่ เช่น หลวงปู่อ่อน หลวงปู่อ่อนนี่ตามหาหลวงปู่มั่น ตามหาหลวงปู่มั่นมาก เพราะ เคารพหลวงปู่มั่นมาก ครูบาอาจารย์ อย่างเช่นหลวงตาท่านพูดเลยว่าท่านจะออกปฏิบัติใหม่ๆ ท่านบอกว่าท่านได้ยื่นชื่อกิตติศัพท์ของหลวงปู่มั่นตั้งแต่ท่านเล็กๆ ฉะนั้น พอปฏิบัติปั๊บ พอใคร ปฏิบัติ ใครจะออกปฏิบัติ ส่วนใหญ่จะพุ่งเข้าหาหลวงปู่มั่น เพราะมันได้ยื่นกิตติศัพท์กิตติคุณใจ มันเชื่อใจ มันลงใจ มันก็ไปหาหลวงปู่มั่น

หลวงปู่มั่น แต่พระแต่ละองค์ที่เข้าไปหาท่าน ท่านก็ต้องปูพื้นฐาน อย่างเช่นสมัชครูบา อาจารย์เรา ท่านจะปูพื้นฐานก่อน อย่างเช่นเข้ามา เขาให้ฝึกนีสัยก่อน พระจะบวชนะ ต้องให้หัด ฝึกนีสัย อุปัฏฐากพระ แล้วเวลาต่อไปใดๆ ขึ้นไปแล้วไม่ต้องไปเถียงกันว่าอะไรอะไรเป็นวินัยไม่ เป็นวินัยไง ฝึกจนเป็นนะ ปะขานนี้ต้องอยู่ให้ตัดผ้าเป็น ตัดผ้าเป็นถึงจะให้บวช พอบวชเสร็จแล้ว มันก็เหมือนกับเราเข้าใจทุกอย่าง ไอ้การตัดผ้าเป็น

แล้วไอ้การภาวนา ไอ้ที่ว่าขอกรรมฐาน มันอยู่ตรงนี้ อยู่ตรงที่แบบว่า ถ้าพูดถึง ถ้าเราจะ ภาวนาใช้ใหม่ เรามีลมหายใจ พระพุทธเจ้าสอนไว้ ๔๐ วิธีการ กรรมฐาน ๔๐ ห้อง กรรมฐานคือ ทำความสงบ กรรมฐานคือฐานของใจ ต้องทำความเข้าใจคำว่า “กรรมฐาน” ก่อน เราจะคุยกัน เรา บอกว่าเราจะภาวนาๆ เราจะภาวนากัน เราจะไปทำงานกันบนอากาศใช้ใหม่ เราจะทำงานต้องมี

ออฟฟิศ เราจะทำอะไรเราต้องมีสถานที่ทำงาน นักกีฬาต้องมีสถานที่ฝึกซ้อม การจะทำจะภาวนามันต้องรู้จักตัวเองก่อน รู้จักจิตก่อน คือห้องทำงาน คือสถานที่ทำงาน

แต่ในปัจจุบันนี้ปฏิบัติกันไม่มีอะไรเลย เราไม่ได้จดทะเบียนบริษัท เราไม่ได้ทำอะไรเลย แต่อ้างกันว่าบริษัทใหญ่โต เป็นการคาดหมาย วิปัสสนาสายตรง คิดไปเลย บ้าบอออกแตกกันไป มันกระจายไปทั่วไ้

แต่เวลากรรมฐาน ๔๐ ห้อง ในพระป่าเรา กรรมฐาน ๔๐ ห้อง ทำสมาธิก่อน ทำฐานก่อน หาสนามฝึก นักกีฬาต้องมีสนามฝึกซ้อม นักกีฬา เขาชี้ขึ้นมาอย่างน้อยมันต้องมีที่ว่างให้มันวิ่งออกกำลังกาย ให้มันอบอุ่นร่างกายก่อน ไม่อบอุ่นร่างกายเลย นักกีฬาเก่งๆ ขนาดไหนไม่อบอุ่นร่างกายลงไปนะ น็อกเลย เล่นไม่ออก

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อกรรมฐาน ลมหายใจเข้าและลมหายใจออก ทุกคนมันเกิดมาตั้งแต่อยู่ในท้อง อยู่ในท้องมันยังหายใจเลย คือกรรมฐานมันมีอยู่แล้ว ทุกอย่างมันมีอยู่แล้ว เพียงแต่พวกเราทำกันไม่เป็น พอทำกันไม่เป็นบ๊ีบ มันเคว้งคว้าง มันไม่มีจุดยืน ไม่มีจุดเริ่มต้น ทีนี้ไปหาครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ก็ต้อง นี่ไง การปฏิบัติมันยาก ยากตรงนี้ ยากตรงที่ว่าต้องซ็อกพวกเราก่อน ซ็อกให้พวกเรากลับมาหาตัวเองก่อน แต่โดยธรรมชาติของมัน มันวิ่งออก มันส่งออก พลังงานมันส่งออก มันคิดไปเรื่องอื่นหมดเลย ถ้าพูดถึงจะภาวนากันก็โน่นพระไตรปิฎก ค้นทางวิชาการ ไปเลย ออกไปนู่น ตกทะเลไปเลย ยังไม่กลับนะ แล้วมันบอกมันภาวนากันนะ

แต่ถ้าไปหาครูบาอาจารย์บ๊ีบ กลับมาที่เรา กลับมาที่จุดยืน กลับมาที่เท่าเรานี้ กลับมาที่สันตินี้แหละ ยืนอยู่ที่ไหน กลับมาที่ใจเราก่อนใจ ถ้าเรามีสติ ลมหายใจเข้าและลมหายใจออก หลวงปู่ฝั้นบอกว่าหายใจทิ้งเปล่าๆ คือคนเราตั้งแต่เกิดจนตาย ลมหายใจต้องมี แล้วไม่ใช่ประโยชน์มัน ใช้อย่างไร ไม่ใช่ เพียงแต่ลมหายใจเป็นออกซิเจนฟอกเลือดเข้ามาให้ผลประโยชน์กับร่างกาย แต่ไม่ได้คิดเลยว่าลมหายใจเป็นอานาปานสติ ถ้ามีสติไปรับรู้มัน ไปเกาะเกี่ยวมัน ทำให้จิตมันมีหลัก มีจุดยืนได้

มีจุดยืนเพราะอะไร เพราะพอมันเห็นการเปลี่ยนแปลงไป บอกลมหายใจหายไป หายหมดเลย โอ๊ย! ไม่หายใจ ซ็อกอีก จะตายอีก กลัวอีก แล้วมันหายใจอยู่ทำไมไม่รู้ละ เมื่อก่อนไม่ได้กำหนดลมหายใจมันก็หายใจอยู่นะ แต่ไม่รู้ตัว พอเรากำหนดมันบ๊ีบ เรามีสติไปอยู่กับมัน แล้วจิตมันเปลี่ยนแปลง เห็นมันว่าง เห็นมันเป็นใส เห็นมันเป็นอะไรก็แล้วแต่ ไปตกใจอีก อะไรก็ตกใจ

ทั้งๆ ที่มันจะก่อตัวใจ นี่กรรมฐาน ถ้าจิตมันมีหลักมีเกณฑ์ กรรมฐาน พอจิตมันมีหลักมีเกณฑ์ของมัน นี่ฐานที่ตั้งมีแล้ว แล้วฐานที่ตั้งนี้ออกวิปัสสนา พอออกวิปัสสนาก็ออกไปเห็นกาย เวทนา จิต ธรรม

สิ่งที่เขาว่าเห็นๆ กันนี้ เราไปคุยกับเด็กดี เด็กๆ ถามว่ารู้จักกายใหม่ มันก็จับให้ดู หนูก็รู้จัก กาย คือมันเป็นสามัญสำนึกของเราไง มันเป็นความคิดเฉยๆ มันไม่ใช่วิปัสสนาหรอก วิปัสสนามันลึกกว่านี้ มันมีโลกียปัญญา โลกุตตรปัญญา โลกียปัญญาคือปัญญาสามัญสำนึกเรานี้ เขาเรียกโลกียปัญญา คือปัญญามาจากฐานความคิด จากกรรมฐาน แต่ไม่รู้จัก ของเป็นของเราทั้งหมดเลย เหมือนกับหลวงปู่ขาว ท่านไปกับหลวงปู่แหวน จะไปหาหลวงปู่มัน แล้วไปด้วยกัน ๒ องค์ก็คุยกันไง บอก “เอ! ไปหาหลวงปู่มัน หลวงปู่มันจะรู้วาระจิตใหม่ ไปหาหลวงปู่มัน ท่านจะทายว่าอย่างไร”

พอไปกราบหลวงปู่มัน หลวงปู่มันอัดเอาเลย “จิตของตัวก็ไม่ดู จะให้คนอื่นดูให้” แล้วของตัวเอง เงินของเรา เงินในกระเป๋ามาถึงจะถามเราว่ามีเงินเท่าไร ก็เงินในกระเป๋าของตัวเองแท้ๆ ก็ไปถามว่า “เงินหนูมีเท่าไรคะ” ก็เงินของเอ็งนะ ใ้หนี่ก็ใจของเราแท้ๆ แต่เราไม่ดู แต่อาจารย์จะรู้ใจเราหรือเปล่าไม่รู้ เห็นไหม มันส่งออก โดยธรรมชาติของจิตมันออกหมด มันไม่มีเข้าหรอก นี่ไง ธรรมชาติทวนกระแส

โลกียปัญญา โลกียปัญญาคือปัญญาจากฐาน จรวดยิงออกจากฐาน ฐานของความคิด ฐานของภพชาติ ฐานของจิต ฐานของสิ่งที่มีชีวิต คือภวาสวะ คือภพ เราบอกนี้ชาติไทย ภพ ชาติไทย ภพชาติเป็นภพชาติข้างนอก ไร่สาระมาก เอ็งโอนสัญชาติ เอ็งก็เปลี่ยนชาติ เอ็งโอนสัญชาติ เอ็งเปลี่ยนชาติหมดเลย แต่เอ็งโอนการเกิดการตายได้ใหม่ เอ็งจะชาติใด เอ็งก็เกิดการตายเหมือนกัน จะเป็นชาติเทวดา ชาติอินทร์ ชาติพรหมก็เกิดการตายเหมือนกัน แม้แต่เป็นเทวดา อินทร์ พรหมก็เกิดการตายเหมือนกัน ทีนี้พอเกิดการตาย ใ้ภพชาติตัวนี้ นี่ภพ ตัวฐาน กรรมฐาน

นี่ขอกรรมฐานๆ ใจ

ขอเอาไม่ได้ คือเราปฏิบัติเอา นี่พูดให้เข้าใจใจ ทีนี้เพียงแต่นี้ข้อเท็จจริงเป็นอย่างนี้ ครูบาอาจารย์เราถึงปฏิเสธพิธีกรรมทั้งหมด พิธีกรรมนี้ละ มันเป็นรูปแบบ เหมือนกับขอศีล มาวัดมาทำไม ถ้าคนเขาไปวัดทั่วๆ ไป มาวัดที่นี้เขาบอกว่าไม่ได้มาหรอก มาวัดเหมือนไม่ทำอะไรเลย แล้วจะได้อะไร ถ้ามาวัดนะ ต้องถวายทานนะ ต้องขอศีล ต้องกราบพระก่อน จุดธูปจุดเทียนกราบ

พระ อาราธนาขอศีลขอธรรม กว่าจะอีกครึ่งชั่วโมง พอตีครึ่งวันยังไม่ได้ถวายอาหารเลย ไอ้เราดักเสร็จ ใส่น้ำเสร็จแล้วนะ เขายังทำพิธีกรรมไม่เสร็จนะ

แต่ทำพิธีกรรมมันดีสำหรับคนที่เข้ามาวัดมาว่า มันจะได้รู้พิธีกรรม ที่นี้พิธีกรรม เราคิดมันไม่ได้ ที่นี้พอมาปฏิบัติ พระป่าเอาเนื้อหาสาระ ไม่เอาพิธีกรรม จะบอกพิธีกรรมรู้จักไหม รู้ ทำอย่างไร ทำก็เป็น ให้ทำก็ได้ เริ่มต้นเลย โอ้! กลับมาก็ต้องมาจุดธูปจุดเทียน กราบพระ อาราธนาศีล ถวายทาน โอ้โฮ! สวดมนต์นะ ครึ่งวันยังไม่ได้กินข้าวเลยนะ แมลงวันมัน ไช้มาเป็นตัวแล้วนะ ไอ้พิธีกรรมมันยังไม่จบ

แต่พูดถึงขอกรรมฐานไป ถ้าขอกรรมฐานมันเป็นทางโลกเขานะ จะบอกว่าผิด มันแบบประสาเราเลย ถ้าเราเป็นอาจารย์ที่กลวง อาจารย์เหมือนจานกระเบื้อง จานที่ไม่มีก้นกับข้าวเลย ไม่มีอะไรเลย มันก็ต้องบอกทำพิธีกรรมครึ่งวัน มันหลัง แล้วเราก็มีเหตุมาคุยกับโยมไป แต่ถ้าเป็นของจริง เขาหลบทั้งหมดเลย ใบตองก็ใส่ข้าวกินได้ มือเปล่าๆ ก็หยิบข้าวกินได้ สิ่งใดๆ ก็หยิบข้าวกินได้ ข้าวคือสัจจะข้อเท็จจริง ไม่ต้องไปนุ่น ไปเปิดตู้เอาจานมาเช็ด มาล้าง มาทำ กว่าจะได้กินนะเหนื่อยแล้ว ภูไม่กินดีกว่า เลิกเหอะ นี่ไม่ต้องเลย นี่กรรมฐานเป็นอย่างนั้น

ที่นี้เวลาเราบอกว่าขอกรรมฐานก่อน ถ้ากรรมฐานนะ นี่ให้เห็นว่าพิธีกรรมกับสัจจะความจริง แล้วเรามีสัจจะความจริงแล้วเราก็ตั้งใจเลย หายใจเข้านี่กพุทธ หายใจออกนี่กโธนะ หายใจเข้านี่กรรมฐาน ฐานคือความรู้สึกรู้ใจของเรา ฐานที่ตั้งของการทำงาน เราจะหาฐานที่ตั้ง เหมือนคนจะหาที่ทำงาน คนเราต้องหาที่จุดยืนของตัวเอง จุดยืนของตัวเอง ทำงานออกจากจุดยืนนั้นจะเป็นความถูกต้อง ฉะนั้น จุดยืนนี้หาด้วยอะไร นามธรรม เราก็กำหนดลมหายใจนี้ ลมหายใจเข้านี่กพุทธ ลมหายใจออกนี่กโธ ทำไปเรื่อยๆ ทำไปเรื่อยๆ แล้วมันจะมีการเปลี่ยนแปลง มันจะวูบวาบ

แต่เดิมไม่ทำอะไรก็ไม่มีอะไรหรอก พอทำขึ้นไปนะ จะเป็นอย่างนั้น เก่งนะ โอ๊ย! จะล้มจะนั่ง จะยืน...เวลามันนอนอยู่มันไม่เป็นไรนะ พอเริ่มทำจะมีปัญหาเยอะมากเลย นี่ก็เลสมันจะหลอก

มันจะเป็นอะไรก็แล้วแต่ มันจะมีอาการอะไรเกิดขึ้น อยู่กับหายใจเข้านี่กพุทธ หายใจออกนี่กโธไปเรื่อยๆ สิ่งที่เกิดขึ้นมันเหมือนหญ้าปากคอก มันเหมือนสิ่งที่มีมันมีอยู่ มันกระทบอยู่ มันไม่ใช่ไม่มี ไม่ใช่ มี แต่รับรู้แล้วผ่าน รับรู้แล้วผ่าน รับรู้ไว้แล้วผ่านเข้าไปเรื่อยๆ รับรู้แล้วผ่าน

คำว่า “รับรู้แล้วผ่าน” หมายถึงว่า รู้รู้ไว้แล้วปล่อยวางมันไว้ใจ คืออย่าไปยุ่งกับมัน ถ้าไปยุ่งกับมันนะ ถ้าร่างกายโคลงเคลง ร่างกายมีอะไร ยิ่งไปรับรู้มันนะ มันยิ่งชัดเจนนะ มันยิ่งกระเทือนใหญ่เลยนะ ทำอย่างนี้มันก็ไหวนิดหน่อยเดียว พอไปรับรู้มัน ตอนนี่ โอ้โฮ! เหมือนกับโลกจะแตกเลยละ มันจะหวั่นไหวใหญ่เลย เพราะอะไร เพราะอุปาทานไปยึดมัน เราไปให้ค่ามัน เหมือนของ เราพูดบ่อย เมื่อก่อนก็พูดนะ เพชรคือหิน หินคือเพชร เพชรก็มาจากหินนี่แหละ แต่บอกเพชร โอ้โฮ! มีคุณค่าเลย ถ้าบอกหินนะ คนโยนทิ้ง ถ้าบอกเพชร โอ้โฮ! เพชรๆ มือไม้สั่นเลยนะ ถ้าบอกว่าแร่ธาตุเป็นหินนะ โยนทิ้งเลย

ความรู้สึกของใจที่โคลงเคลง เราไปรับรู้มันมาก เราไปวิตกวิจารณ์กับมันมาก มันจะเป็นเหมือนกับเพชรเลย คือมันมีค่าขึ้นมา พอมีค่าขึ้นมา เราจะไปตกใจกับมัน แต่ถ้าเราบอกว่ามันธรรมดา หินก็แร่ธาตุอันหนึ่ง ก็ธรรมดาของมนุษย์ มนุษย์มันนั่งมันก็มีความรู้สึก ความรู้สึกเราไปรับรู้มัน เรารับรู้แล้วถอยเข้ามา พอเราไม่ให้ค่ามันนะ คือประสาเรา ก็เลสมันหลอกเราไม่ได้ พอกิเลสหลอกไม่ได้ เราอยู่กับจุดยืนของเรา อยู่กับผู้รู้ มันจะเป็นอะไรก็เป็นดี

แต่ไม่เป็นอย่างนั้นหรอกพวกเรานะ พอเป็นอะไรไปนะ มันนึกว่าเราวิเศษใจ นึกว่ามันจะนั่งครอบโลกแล้ว โอ้โฮ! ใจมันใหญ่โต ไปหลงตัวเอง หลงความรู้สึก ที่นี้อาการมันจะไปใหญ่ การปฏิบัติเริ่มต้น คนที่ปฏิบัติยาก ยากตรงนี้ ยากตรงพอเกิดประสบการณ์อะไรปั๊บ มันไม่รู้ พอไม่รู้มันจะวิ่งตามไป มันจะให้ค่า ให้ค่ากับความรู้เรา เป็นไอ้โน่นๆฯฯ ยังอ่านหนังสือมามากนะ ยิ่งสร้างภาพมากมาย

ฉะนั้น เวลาครูบาอาจารย์ท่านบอกว่าท่านศึกษามาขนาดไหนนะ เวลาปฏิบัติต้องวางไว้ใจ ท่านบอกนะ ถ้าเราศึกษามาเป็นปริยัติ เป็นแผนที่ ถ้าเราไปจนาบแผนที่ พิกัดของมัน เราไปเกร็งกับมันเกินไป ข้อเท็จจริงในพื้นที่มันละเอียดกว่า นี่ไง พอจิตมันลงไปแล้ว จิตมันจะเป็นไปไม่ต้องบอกว่าต้องเอาแผนที่ ให้บังคับให้เป็นตามแผนที่นั้น คือจิตมันมีข้อเท็จจริงที่เยอะกว่าเยอะเลย มันจะมีอาการ จะมีอะไร มันจะเป็นไป เว้นไว้อย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งบางคนไม่มีอะไรเลย คือว่างเฉยๆ ถ้ามันจะว่างเฉยๆ มีสติอยู่ ขอให้มันสติอยู่ มีผู้รู้อยู่ ใช้ได้เลย นี่คือการมฐาน อะไรจะเกิดขึ้น รู้รู้แล้ววางไว้ รู้รู้แล้ววางไว้

ฉะนั้น ไอ้ที่ว่าต้องขอกรรมฐาน ต้องมีขันตอง มีพาน ต้องมีดอกไม้ธูปเทียนนั่นนะ ไอ้โน่นมันก็เหมือนกับทางไสยศาสตร์ มันเป็นแบบขึ้นครุณะ เราไม่ใช่ไม่เชื่ออะ อย่างเช่นพวกศิลาปะ

พวกช่างศิลป์ พวกอะไรนี่ เขาขึ้นครูเขา เราเห็นด้วยนะ คนเราไม่มีครูไม่มีอาจารย์ เราจะเป็นคนดีได้อย่างไร เราก็ต้องมีครูมีอาจารย์ใช้ใหม่ เราก็ต้องมีที่พึ่งใช้ใหม่ ใช้นั่นมันเป็นวิชาชีพอของเขา

แต่ถ้ากรรมฐาน เราจะไปเกาะตรงไหนไว้ มันก็จะเป็นประเด็นขึ้นมา ฉะนั้น ให้ถือพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ เพราะคำสอนนี้เป็นคำสอนพระพุทธเจ้า กรรมฐาน ๔๐ ห้อง ฉะนั้น เราระลึกถึงพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์อยู่แล้ว ไม่มีอะไรผิดหรือ ไม่ต้องกลัว คือเรากรรมฐานเราปฏิบัติตรงนี้เลย นี่พูดถึงขอกรรมฐาน

เราจะบอกว่า ถ้าเราจะขอกรรมฐานหรือเราจะทำอย่างนั้นไป มันเป็นเรื่องโลกๆ ตลอด ถ้าเรื่องโลกๆ ตลอด มันก็จะเป็นโลกไปตลอดนะ เป็นโลกก็เป็นพิธีไง เป็นโลกก็ประสาเราเป็นสมมุติ เป็นการสร้างภาพอันหนึ่งขึ้นมาในหัวใจ ว่าอย่างนั้นเลย ใจมันจะสร้างอะไรขึ้นมาอันหนึ่ง แล้วก็เกาะอยู่ตรงนั้นตลอดไป

แต่ถ้าเราให้อยู่กับข้อเท็จจริง มันจะพัฒนาของมัน จิตนี้จะพัฒนา จากสมาธิของมนุษย์สมาธิของปุถุชน ถ้ามันละเอียดเข้าไป มันจะเป็นสมาธิของกัลยาณปุถุชน ถ้าสมาธิของกัลยาณปุถุชนมันเป็นสมาธิ กัลยาณปุถุชนมันจะตัดรูป รส กลิ่น เสียง มันจะควบคุมใจได้ง่าย นั่นคือกรรมฐาน

แล้วทำไมถึงเป็นโศคาปัตติมรรค

โศคาปัตติมรรค หมายถึงว่า สมาธินี้ จิตที่เป็นกรรมฐานมันออกไปเห็นกาย เวทนา จิต ธรรม การเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมนี้มันเป็นปัญญา วิปัสสนามันมีปัญญาร่วม เป็นสมาธิ มันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาอบรมสมาธิคือปัญญาใคร่ครวญ มันเป็นปัญญาแบบสามัญสำนึก คือปัญญาแบบโลกียปัญญา คือปัญญาที่ออกมาจากฐาน พอมันเข้าไปสงบถึงที่ฐานปั๊บ ถ้ามันออกวิปัสสนา มันเกิดปัญญาที่เป็นโลกุตตรปัญญา โลกุตตรปัญญาเพราะอะไร เพราะสมาธิมันไม่มีตัวตน ไม่มีตัวตนคือไม่มีอุปาทาน ไม่มีทำให้ค่าสูงหรือต่ำ มันจะเป็นข้อเท็จจริงของมัน ถ้าเป็นข้อเท็จจริงของมัน มันมีปัญญานี้ร่วมเข้ามา มันถึงเป็นโศคาปัตติมรรค

สมาธินะ เป็นปุถุชน กัลยาณปุถุชน พอกัลยาณปุถุชนทำสมาธิได้มันคงขึ้น ถ้าน้อมไปเห็นกาย เวทนา จิต ธรรม นั่นเป็นวิปัสสนา มันถึงเป็นสมณะ-วิปัสสนา วิปัสสนาเพราะสมณะสุดท้ายกระบวนการของการที่เขาไปภาวนาทั้งหมดคือสมณะหมด ใครจะคิดอย่างไร ใครจะใช้

ปัญญาอย่างไรก็แล้วแต่นะ ผลของมันคือกรรมฐาน คือสมณะ คือจิตสงบ มันปล่อยาวเฉยๆ ไม่ได้ชำระกิเลสเลย

แต่ถ้ามันสงบแล้วมันออกไปเห็นกาย เวทนา จิต ธรรมโดยพื้นฐานของสมาธินะ นั่นคือเป็นวิปัสสนา วิปัสสนาเพราะมันเป็นมรรค ๘ คำริชอบ งานชอบ งานชอบ งานการค้นคว้า งานการถอดถอนอุปาทาน งานการถอดถอนภพชาติ งานอันนี้ถึงเป็นวิปัสสนา วิปัสสนามันต้องจิตเห็นจิต จิตเห็นกาย จิตเห็นเวทนา จิตเห็นธรรม จิตเห็น จิตเห็น ไม่ใช่ตาเห็น ไม่ใช่สมองเห็น ไม่ใช่ จิตเห็น จิตเห็น แล้วจิตเห็นเป็นอย่างไร จิตเห็นเป็นอย่างไร คนไม่เคยเห็นก็ไม่รู้อีก แล้วคนไม่เห็นพูดอีกล้านครั้งก็ผิดล้านครั้ง พูดล้านครั้งอาจผิด ๒ ล้านครั้งด้วย เพราะมันนึกอีกด้วย

แต่ถ้าคนเห็นนะ ถูกหมด เพราะมันเห็นเอง มันรู้เอง วิปัสสนาอยู่ตรงนั้น วิปัสสนาของมันไปมันถึงเปิดใจ เราถึงบอกว่าสมณะกับวิปัสสนาใจ กรรมฐานๆ ต้องมีฐานตรงนี้ ถ้ามีฐานตรงนี้นะ แล้วมันจะเป็นกรรมฐาน กรรมฐานแล้วมันจะถอดถอนกิเลส ถ้าไม่ได้ทำตรงนี้ ลูบคลำกิเลส ใจ ลูบคลำกันไว้ใจ เอากิเลสเข้าได้พรหมแล้วปิดไว้ใจ ว่างๆ สบาย ว่างๆ สบาย ไม่มีเหตุผล คือเขาไม่มีเหตุมีผล

เราไม่ได้ทำงาน ไม่ได้ทำธุรกิจการค้า เอ็งจะไม่มีสตางค์ใช้แม้แต่สลึงเดียว ถ้าเอ็งได้ทำงาน เอ็งได้ทำธุรกิจการค้า เอ็งจะมีผลประโยชน์ เอ็งจะดำรงชีวิตได้ จิตถ้าไม่มีการกระทำเลย ว่างๆ ว่างๆ มันเป็นสามัญสำนึก มันเป็นธรรมชาติของมันอย่างนั้น แล้วต่อไปศาสนาจะเสื่อม เสื่อมตรงนี้ เสื่อมตรงศาสนาเรียวแหลม ไม่มีคนรู้จริง ถ้าไม่มีคนรู้จริง กระแสมันแรง พระพุทธเจ้าสอนบอกว่านิพพานคือความว่าง ทุกอย่างว่าง ว่างหมดเลย

เราจะเผาทำลายให้หมดเลย แล้วไปอยู่บนอากาศ อากาศมันว่าง ว่างจริงๆ เลยนะ มันไม่ใช่ว่างในตำรานะ ว่างจริงๆ เลยนะ อวกาศนะ แล้วเป็นนิพพานใหม่ ว่างๆ ว่างๆ กันใจ

มันเป็นความจริงเข้ามา มันต้องถอนที่นี้ ความจริงมันอยู่ที่นี้ นี่ไง มันถึงว่าศาสนา เราพูดบ่อย ในตำราว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้ที่โคนต้นโพธิ์

เราบอกไม่ใช่ อาศัยโคนต้นโพธิ์นั่งเฉยๆ ตรัสรู้ในใจของพระพุทธเจ้า หัวใจพระพุทธเจ้า ตรัสรู้ธรรม ร่างกายนี้อาศัยต้นโพธิ์นั่งเฉยๆ เพราะร่างกายตรัสรู้ไม่ได้ ชาติรู้ไม่ได้ ต้นไม้ก็รู้ไม่ได้ สรรพสิ่งก็รู้ไม่ได้ แต่เป็นสถานที่ที่พระพุทธเจ้าอาศัยนั่งตรงนั้นเท่านั้นเอง แต่หัวใจนี้ตรัสรู้ แล้ว

หัวใจอันนี้สำคัญ แล้วเรามีทุกคนใจ คนทุกคนมีหัวใจหมดเลย หัวใจนี้มันพัฒนาได้ จากปุถุชนคนหนานี้แหละ มันพลิกได้ มันเปลี่ยนแปลงได้ อันนี้เป็นกรรมฐานนะ

ที่นี้พอภาวนาไป การภาวนาไป การกำหนดภาวนาของเราไป ถ้ามันจะเกิดเหตุการณ์วิฤตติของเราขึ้นมา ถ้าเกิดเหตุการณ์วิฤตติ เวลาพระเรา พระเราเวลาไปบิณฑบาตมา ตักอาหารใส่บาตรแล้ว ถ้าไม่ได้ปฏิบัติสงฆา โยนิโส การห่มผ้าต้องปฏิบัติสงฆา โยฯ การเคลื่อนไหวนี่ปฏิบัติสงฆา โยฯ เพื่อมีสติตลอด ปัจจัย ๔ ไว้เพื่อกันหนาวกันร้อน กันความละอาย ห่มจีวรห่มต่างๆ เพื่อความกันละอาย ต้องมีปฏิบัติสงฆา โยฯ คือมีสติที่เราใช้เพื่ออะไร อาหารที่จะฉัน ถ้าเราพิจารณามัน มีปฏิบัติสงฆา โยฯ คุณิ หลวงปู่มั่นท่านพิจารณาข้าวจนเป็นตัวหนอน ข้าวเป็นตัวหนอนเพราะอะไร

นี่ไง อตตกิลมถานุโยค กามสุขัลลิกถานุโยค คนเขาไปมองกันว่าอตตกิลมถานุโยคคือการทำตนให้ลำบาก การนั่งสมาธิภาวนานี้ลำบาก อันนี้มันเป็นเรื่องกิริยา อตตกิลมถานุโยคมันเป็นเรื่องการพิจารณา ถ้าพิจารณาจนเห็นเป็นตัวหนอน ถ้าเห็นเป็นตัวหนอน มันปัจจุบัน ข้าวไม่ได้เป็นตัวหนอนหรอก ข้าวก็คือข้าว แต่เป็นโดยสภาวะธรรม อย่างที่เรบอก บอกว่าเวลาเห็นกายเห็นกายที่เป็นวิปัสสนา เป็นสภาวะธรรม

คนเรานี้คิดผิดนะ คนเราคิดผิด เวลาบอกว่าเวลาพิจารณาไปเห็นซากศพ เห็นกาย กลัวว่าเห็นผี ผีเป็นจิตวิญญาณ แต่ถ้าเห็นสภาวะของร่างกาย มันเห็นสังขธรรม สังขธรรมเพราะอะไร สังขธรรมเพราะจิตเป็นสมาธิ จิตนี้มันมีฐาน พอจิตนี้มีฐาน กำลังมันมี พอกำหนดกายปั๊บ พิจารณาให้กายแปรสภาพ ให้เปื่อยให้เน่า ให้ฟูให้พอง มันจะเป็นไปเดี๋ยวนั้นเลย แต่ถ้าเป็นโดยข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ มนุษย์ตาย ๗ วันไซ้ใหม่ ๓ วันเน่า มันต้องอาศัยเวลาให้มันเน่าให้มันผุพัง เพราะมันจะเน่าในตัวมันเอง แต่ถ้าเป็นสังขจะทางธรรม พอบอกให้แปรสภาพ มันจะพับ! พับ! พับ! เลย

ที่นี้พอย้อนกลับมาที่ข้าวที่เป็นตัวหนอน มันเป็นตัวหนอนใหม่ ปัจจุบันนี้มันเป็นใหม่เรา มองกายนี้เป็นใหม่ กายก็คือกายนี้แหละ แต่ขณะที่จิตมันเป็นนะ กำหนดเลย ถ้าจิตดี ๆ นะ พุคแล้วเหมือนจะไม่ว่าจิตดี ๆ จิตเราสมาธิดี ๆ กำหนดปั๊บ ทะลุหมดเลย มองไปนี่เห็นโครงกระดูกเลย ถ้าให้ถึงดับไตใส่ฟุ้งมันจะทะลุพับ! เลย ถ้าจิตแรง ๆ ที่เวลาหลวงปู่กงมาท่านมาจากสกลฯ สมัยนั้นรถหวานเย็นจากสกลฯ มาอุดรฯ แล้วอยู่บนรถไป นั่งภาวนาไป จิตมันลง พอจิตมันลง คนในรถนะ เวลาพูด เห็นซากกรรไกรจับๆ จับๆ เลย เป็นได้จริงๆ แต่น้อยคนนักที่จะเป็นได้ มีพระเอาตรงนี้

ไปหลอกกันเยอะว่า โอ๊ย! เห็นโครงกระดูกๆ...ไม่จริง เห็นโครงกระดูกจริงไหม จริง แต่คนที่เห็นจริงต้องพื้นฐานสมาธิดีมาก

ที่นี้พอพื้นฐานสมาธิดีมาก เวลากำหนดจิต ถ้าจิตแรงๆ พับ! เหมือนกับเราฝ่ามณูษย์ ครั้งหนึ่งเลย ฝ่าครั้งหนึ่งเลย ให้เห็นโครงสร้างข้างในเลย จิตมันแรงได้ขนาดนั้นนะ แต่แรงได้ขนาดนี้ถูกต้องไหม ไม่ถูก กามสุขัลลิกานุโยค อตตกิลมถานุโยค มันอยู่ตรงนี้ไง ตรงที่เวลามันพัฒนาไป เทวเม ภิกขเว ภิกขุไม่ควรเสพทางสองส่วน คืออตตกิลมถานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค

อตตกิลมถานุโยคคือเกินกว่าเหตุ เกินกว่าเหตุ ใครไปทำมัน เกินกว่าเหตุ ไม่ใช่รณนี้ เราเหยียบคันเร่ง ไม่ลี้ก็ขึ้นไซ้ใหม่ เกินกว่าเหตุมันอยู่ที่เท้าเราเหยียบหนักเหยียบเบา ถึงว่าเกินกว่าเหตุ เพราะรถมันวิ่งช้าวิ่งเร็ว มันอยู่ที่คันเร่งที่เราเหยียบไป แต่ขณะที่เราวิปัสสนา ที่มันตกซ้ายขวา กามสุขัลลิกานุโยค อตตกิลมถานุโยค ใครจะไปรู้มัน

แล้วมันสมาธิปฏิบัติ เราขับรถไป ตามกฎหมาย ๕๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามกฎหมายไซ้ใหม่ ความพอดีของมัน แล้วนี่ความพอดีของจิตที่จะให้ลงมันสมดุลนะ นี่ไง เวลาวิปัสสนาที่ว่า จิตมันพิจารณาไปนะ มันถึงต้องทำซ้ำทำซากไป เพราะเราไปบนถนน กฎหมายให้ ๕๐ กิโลเมตร ทางโค้ง ไม่มีรถเลย แล้วดิ่งเลย เหยียบ ๑๔๐ ก็ไม่มีใครว่า มันก็อยากเหยียบเป็นธรรมดา เพราะมันเป็นไปได้ เวลาวิปัสสนามันเป็นอย่างนั้นไง เวลาวิปัสสนาไป เหยียบ ๑๔๐ นะ มันก็เหมือนกับอยู่นั่นเดียว มันก็เหมือนกับไป ๒๐-๓๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมงเท่านั้นละ เหยียบ ๑๔๐ นะ จิตมันมหัศจรรย์มาก

นี่มันอตตกิลมถานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค ใช้อย่างนี้มันจะบอกว่ามันไม่มีระดับการวัดมันเป็นเฉพาะระดับของจิต กิเลสใครกิเลสมันไป ฉะนั้น ถ้าใครมีปัญหาอย่างนี้ ปัญหาว่าเวลาพิจารณาไป ข้างจนเป็นตัวนอน จนพิจารณาไปจนอาหารกินไม่ได้เลย มันต้องใช้ปัญญาไล่เข้ามา ปัญญาเราเองจะไล่ความคิดเราเข้ามา เพราะในการทำ เวลาภาวนาไม่เป็น ภาวนาแล้วอยากมีพื้นฐานก็ขยันหมั่นเพียร เวลาเราทำอะไรจะได้ผล กิเลสมันบังเงา มันบังเงา จากจิตเรากระที่บไปเลย ตกไปอีกฟากหนึ่ง ธรรมดาขับรถจะตกเลนซ้าย เพราะเราอยู่เลนซ้าย มันจะตกขอบถนนตลอดเลย พอแซงขึ้นมา มาตกเลนขวาอีก

วิปัสสนาไป พอจิตมันออก ฉะนั้น ถ้ามันจะเป็นอะไร มันต้องใช้ปัญญาไล่กลับเข้ามา ไล่กลับมาที่ใจว่า มนุษย์เรามันต้องมีปัจจัยเป็นเครื่องอาศัย อาหาร ๔ ในวิภวัญ มนุษย์ ตั๋วเครื่องจางาน

กินข้าวเป็นอาหาร เทวดากินวิญญาณาหาร คือกินความคิดเป็นอาหาร ทิพย์ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึกกับจิตมันสัมพันธ์กันเป็นอาหาร พรหม ผัสสาหาร แล้วพ้นจากวิญญาไป มโนตัณญาณาหาร ในวิญญาณะนี้ละ ต้องมีอาหารประจำชีวิต สิ่งที่สืบต่อชีวิตมันต้องมีอาหารของมัน เกิดเป็นภพใด อยู่อย่างไร กินอาหารอะไร อยู่เกิดภพชาติ ภพชาติหนึ่งนะเกิดอย่างไร สถานะเป็นอย่างไร กินอะไรเป็นอาหารดำรงชีวิตนี้

ชีวิตนี้คืออะไร ชีวิตนี้คือพลังงาน ชีวิตนี้คือไออุ่น ไออุ่นตั้งอยู่บนอะไร ตั้งอยู่บนกาลเวลา ถ้าไม่ตั้งอยู่บนกาลเวลา ชีวิตเราสืบต่อมาไม่ได้ ชีวิตนี้ตั้งอยู่บนกาลเวลา แล้วชีวิตนี้ดำรงด้วยอย่างไร ชีวิตเราดำรงไว้ด้วยอะไร ดำรงไว้ด้วยอาหาร

ฉะนั้น อาหาร ถ้ามันขยะแขยง มันรับไม่ได้ นี่กิเลสบังงา อัดตกลมถานุโยค แล้วถ้าอัดตกลมถานุโยค เวลาปฏิบัติ เวลาพระเราหรือนักปฏิบัติอยากจะปฏิบัติ แต่เวลาปฏิบัติไปทำไมนั่งหลับละ นั่งหลับเพราะว่าอาหารมากเกินไป เราต้องผ่อน เราผ่อนอาหาร เราฉันแต่น้อย พระพุทธเจ้าสอนไว้ ภิกษุให้ฉันข้าวเหมือนกับหยอดน้ำมันบนล้อเกวียนให้มันไม่เสียดังเท่านั้น เรากินอาหารเพื่อดำรงชีวิตเท่านั้นนะ เวลาเราสอนพระ พระนี่ละ ดำรงชีวิตนะ กินอาหารเพื่อดำรงชีวิต ไม่เหมือนคฤหัสถ์เขา คฤหัสถ์เขากินเพื่อกาม กินเพื่อเกียรติ ต้องมีเกียรติมากนะ คนมีฐานะกินข้าวแกงไม่ได้ กินเพื่อเกียรติ กินเพื่อกาม กินเพื่อดำรงชีวิต ไอ้เรากินเพื่อดำรงชีวิต ขณะแค่กินเพื่อดำรงชีวิตยังต้องผ่อนปรนมัน ผ่อนปรนมันเพราะว่ามันมากเกินไป มันมากเกินไป ในสัปปายะ อาหารเป็นสัปปายะ อาหารถ้าฉันแล้ว นั่งแล้วตัวเบา นั่งแล้วปลอดโปร่ง นั่นเป็นอาหารสัปปายะ

อาหารสัปปายะไม่ใช่ว่าอาหารกินแล้วอร่อย ใครอร่อยมันก็สัปปายะของมัน ไม่ใช่ กินแล้วมันไม่กดดวง มันนั่งแล้วโล่งเบาสบาย แล้วถ้ามันไม่เบาไม่สบาย กินเหลือวันละ ๒ คำ ๓ คำ ก็พอ ทดสอบไปทดสอบมา แต่จะตัดมันเลยนี้ไม่ได้ ไม่ได้อะไร เพราะอะไร เพราะพระเวลาบวชบริวาร ๘ บาตรคืออาหาร ธมกรกคือน้ำ แล้วก็ผ้า ๓ ผืน แล้วก็เข็ม ด้าย นี่เองการดำรงชีวิตไง เพราะมันต้องมีเครื่องอาศัยไง มันต้องผ้าผ่อน ปัจจัย ๔ บาตรคืออาหาร ธมกรกคือน้ำ มันขาดไม่ได้ พอขาดไม่ได้ แม้แต่พระ พระที่พระพุทธเจ้าบอกว่าไม่ให้เอาอะไรเลย ยังให้พระมีสิทธิมีบริวาร ๘ เพื่อดำรงชีวิต

แล้วเวลาปฏิบัติขึ้นมา พอจิตมันไปเห็นอย่างนั้นเข้า มันจะขยะเขยงอย่างไรแล้ว มันเป็นกิเลสบังเงาใจ มันไม่ใช่ธรรม ถ้ามันเป็นธรรมนะ มันเห็นแล้วมันสลดสังเวช สลดนะ เขาเรียกว่าธรรมสังเวช เวลามันสะท้อนธรรมนะ ชีวิตเป็นอย่างนี้ เวลาครูบาอาจารย์ท่านพิจารณาของท่านนะ ชีวิตนี่คือดิน แล้วก็กินดิน จะไม่บอกว่าชีวิตนี่คือจีด้วย กินจีกัน จีดิน อาหารมาจากดิน เราปลูกมันขึ้นมา มนุษย์นี่กินจี แต่เรามาบอกเป็นผัก เป็นเนื้อสัตว์ เป็นสิ่งที่ดี ๆ ใจ ถ้าบอกจี กินกันไม่ลงนะ นี่มันเป็นอุบาย อุบายให้เราให้เห็นชีวิตใจ อุบายให้เราเห็น นี่มันของสมมุติใจ ร่างกายนี้ของหลอก ร่างกายมันเป็นธาตุ ๔

แล้วธาตุ ๔ ทางวิทยาศาสตร์ก็ไปเอาดิน น้ำ ลม ไฟมารวมกัน แล้วมาทำอย่างไร หลอมให้มันเป็นมนุษย์ได้ไหม ไม่ได้ มันก็ต้องใช้สเปิร์ม ใช้ไข่ สเปิร์มกับไข่มันก็เกี่ยวพันกันจากกรรมพันธุ์ เกี่ยวพันกับสายบุญสายกรรม แต่จิตไม่ใช่ ชีวิตนี้มีห้ศรรย์มาก ภาวนาไปเถอะ เรื่องอย่างที่เราพูดจะรู้หมด ถ้าไม่รู้ละ มันเกิดความสงสัย ลังเลสงสัยแก่กิเลสไม่ได้ เวลาวิปัสสนาเข้าไปมันจะเคลียร์หมดเลย ปัญหาคือทั้งหมดต้องเคลียร์หมด ถ้าเคลียร์ออกหมดไม่ได้ อุปาทานถอนไม่ได้

เห็นหมด ชีวิตนี้มาจากไหน เมื่อชาติที่แล้วมันเป็นอะไร ชาติต่อไปเป็นอะไร ชาติ ๆ เป็นอะไร จิตนี้มาจากไหน จิตนี้บุพเพนิวาสานุสติญาณของพระพุทธเจ้าสาวแล้วไม่มีต้น ไม่มีปลาย เวลาเราสาว เวลาเราทำของเราขึ้นมา เราก็ต้องใช้วุฒิภาวะของเรา ใช้ความรู้ของเรา แต่ขณะที่เราทำไป เราก็มีครูมีอาจารย์ใช้ไหม มันก็เทียบเลย เทียบหลวงปู่มั่น เทียบครูบาอาจารย์เลยว่าช่องทางนี้ ช่องทางนี้ถูกไหม ๆ เพราะประวัติครูบาอาจารย์มีหมดแล้ว ช่องทางทำมาเป็นอย่างไร แล้วเราเทียบของเราเข้าไปเลย

เพราะเวลาภาวนาไป กิเลสมันร้ายมาก เพราะว่าเราเคยเป็นอย่างนี้ เราเคยพิจารณาจนกินข้าวไม่ได้เหมือนกัน แล้วคนที่พิจารณาอย่างนี้ เราสืบประวัติมาแล้ว มีหลวงปู่มั่น มีแม่ชีแก้ว แล้วมีในพระไตรปิฎก ในพระไตรปิฎก พระสารีบุตรไปถามพระพุทธเจ้าทรงนี้ พระพุทธเจ้าบอกเราไม่อยากจะตอบเลย เพราะอะไรรู้ไหม เพราะโดยธรรมชาติของกิเลสมันก็เก็ยอยู่แล้ว แล้วจะไปบอกว่าไอ้มันนี่เป็นอรรถกถาคุณโยค มันรุนแรงเกินไป พระพุทธเจ้าบอกไม่เอาเทศน์เลย แต่ต้องเทศน์ เพราะมันเป็นความจริง

ในพระไตรปิฎกมีอยู่กัณฑ์หนึ่ง เราดูในพระไตรปิฎกมาแล้ว แล้วเราก็มามองในวงจรของกรรมฐานเราที่เป็นอย่างนี้มีใครบ้าง มีหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นบอกท่านพิจารณาเม็ดข้าวของท่านเหมือนกับตัวหนอนในส้วมเลย ไอ้ที่ตัวหนอนในโถส้วม ไอ้ตัวขาวๆ นะ เม็ดข้าวเรานะ มันตุ๊กตุ๊กๆ ใครเอาเข้าปากได้ แล้วท่านก็พิจารณาของท่านนะ พิจารณานี้พิจารณาปฏิสังขา โยๆ ที่นี้ด้วยกำลังของจิต จิตนี้มันมีกำลังของมัน

ไอ้เราเอาบาตรมาตั้งเนาะ จะกินขึ้นไหนก่อน อันไหนอร่อย ไอ้เราพิจารณาว่าอันไหนอร่อยจะกินขึ้นนั้นก่อน แต่ถ้าจิตมันเป็นธรรมนะ มันเป็นตัวหนอนเลย นี่ท่านเล่าเอง พอเป็นตัวหนอน มันก็ขะแยงเป็นธรรมดา แล้วใครจะเอามือเปิดตัวหนอนใส่ปาก พออย่างนั้นปั๊บ มันก็ไม่ยอมกิน พอไม่ยอมกิน เวลาเราภาวนาไปนี่นะ เหมือนกับเราทำงานดีๆ พอทำแล้วมันเลยเถิดไป พอเลยเถิด มันตกไปอีกขอบหนึ่ง แล้วจะอย่างไรให้มันตกกลับมา แล้วหลวงปู่มั่นเป็น แม่ชีแก้วเป็น แล้วเราเคยเป็น มันกระอักกระอ่วน เวลาจะกินข้าวมันอาเจียน ไม่ได้เห็นข้าวนะ คิดจะกินข้าว มันอาเจียน มันพุ่งออกมาเลย มันขย้อนพุ่งพรวดออกไปเลย โอ้โฮ! อย่างนี้ตายเว้ย อย่างนี้ตาย มันอดอาหารนะ อดอาหารเป็นปีๆ อดจนมันตึกลับ มันตึกลับจนนึกว่ากินข้าวไม่ได้นะ นึกจะกินข้าวนี้มันเหมือนมันพุ่งออกมาเลย พุ่งออกไปเลยๆ โอ้โฮ! โอ้โฮ! เคนจกรมอยู่ ๓-๔ วัน อย่างนี้ตาย อย่างนี้ตาย

แต่ที่นี้ประสาเรา คนภาวนาเป็นมีสตินะ ถ้าไม่มีสติมันก็แก้อะไรไม่ได้ อย่างนี้ตาย แสดงว่ามันไม่ยอมตายไง เพราะอะไรรู้ไหม เพราะเรายังมีกิเลสอยู่ เพราะเรายังมีเชื้อไขอยู่ ถ้าตายไปก็ต้องมาเกิดใหม่ มันก็ต้องมาเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่ มันเบื่อ ก็ไม่ยอมตาย ไม่ยอมตายแล้วมันไม่กินข้าว อยู่อย่างไร แล้วก็ถามตัวเองว่าทำไมถึงไม่กินล่ะ

โอ้โฮ! มันน่าเกลียด

ไปรังเกียจอะไรมันล่ะ มันเป็นอะไรถึงรังเกียจมัน

ถ้าจิตเราดีนะ จิตเป็นสมาธินะ มันจะเห็นสภาวะแบบนั้น ถ้าแก่ง่ายๆ นะ ก็คือออกมาดูออกมาพูดให้จิตมันออกมานะ มันก็หาย แต่มันก็ไม่ใช้การแก้ การแก้ที่เขาต้องใช้ปัญญาไล่กัน

แม่ชีแก้วหรืออย่างไรในประวัติหลวงปู่มั่น แล้วหลวงตาท่านเล่าบ่อยเรื่องนี้ เพราะพอแม่ชีแก้วมาก็กินข้าวไม่ได้เหมือนกัน เป็นตัวหนอนเหมือนกัน หลวงปู่มั่นอัดใหญ่เลย “ตายนะ ตาย

นะ” เพราะอะไรรู้ใหม่ เพราะรู้นั่นกิเลสมันหลอกเราให้เราตาย กิเลสนี้เราจะฆ่ามันนะ กิเลส
เรานั้นครอบงำเราจริงๆ แล้วพอเราจะไปสู้กับมันนะ มันหลอกเรา คือมันต้องการ พญามารใน
มันต้องการทวารวระ ต้องการภพ ต้องการจิตนี้อยู่ในอำนาจของมัน

คือมารมันอาศัยอยู่บนหัวใจของมนุษย์ บนหัวใจของสัตว์โลก แล้วถ้าใครภาวนาไปจน
พ้นจากกิเลสไป คือทำลายเมืองเมืองหนึ่ง ทำลายสถานที่ที่มารมันอยู่ ที่นี้พอทำลายมัน มันจะไม่
ยอมให้ทำลาย มันจะต้องหาเล่ห์หาเหลี่ยม ที่เรากฎาทุกขัยากันอยู่ที่นี่ก็เพราะเล่ห์เหลี่ยมของ
มารนี่แหละ เล่ห์เหลี่ยมของพญามาร เล่ห์เหลี่ยมของกิเลสที่มันครอบงำใจเราอยู่นี้ คนมีการศึกษา
มากมันก็มีเล่ห์เหลี่ยมมาก เพราะปัญญาเรามากขนาดไหน เหมือนสวะ น้ำสูง มันก็ยกขึ้นสูง คนมี
การศึกษาน้อยนะ น้ำน้อยใช้ใหม่ สวะมันอยู่บนน้ำ คนจะมีความรู้สูงส่งขนาดไหนนะ กิเลส
ครอบงำหมด คนมีความรู้ต่ำต้อย กิเลสครอบงำหมด คนมีความรู้ปานกลาง กิเลสครอบงำหมด
กิเลสครอบงำหมด ไม่มีใครพ้นมันเลย

แล้วพอภาวนาไป ถ้ามันทำคิมันจะเจอเหตุการณ์อย่างนี้ แต่น้อยคน แต่มี เพราะเราค้นคว้า
มา ในพระไตรปิฎกก็มี เพราะพระสารีบุตรไปถามพระพุทธเจ้าเอง พระพุทธเจ้าบอกเราไม่อยาก
เทศน์เลย ในพระไตรปิฎกนะ เราไม่อยากเทศน์เลย เพราะอะไรรู้ใหม่ เพราะสามัญสำนึกของ
มนุษย์มันก็เกียจกันอยู่แล้ว คือมันจะสบายอยู่อย่างนั้น แล้วบอกว่ามันเป็นอดีตกิลมถานุโยค ทุก
คน เออ! ใช่ ทุกคนผ่อนเลย พระพุทธเจ้าพูดขนาดนี้

แล้วพอมาเจอหลวงปู่มั่น ตัวหลวงปู่มั่นก็เป็น แม่ชีแก้วก็เป็น หลวงตาไม่เคยได้ยืนท่าน
พูดตรงนี้ แต่เราเป็น กินไม่ได้เลย กินไม่ได้เลย อ้วนแตกอ้วนแต่น ไม่รู้ นี่กว่าจะกินเท่านั้นนะมัน
ขย้อนเลย มันขย้อนออกเลย ต้องบอก เฮ้ย! ไม่กินๆๆ บอกไม่กินก็หยุดได้ แต่หิวฉิบหายเลยนะ
แต่บอกกิน ไม่ได้ คิดคูสิ อดอาหาร ในกระเพาะไม่มีอะไรเลย มีแต่น้ำย่อย เวลามันอาเจียนทีหนึ่ง
เปรี้ยวไปหมดเลย ขย้อนแต่ตั้งไ้พวกน้ำย่อยออกมา แล้วคิดว่ามันจะทรมาณขนาดไหน เพราะ
อดอาหารมาเป็นปีๆ นี่คือประสบการณ์ของเรา

นี่เวลาพูด เขาเป็น ว่ามันกินไม่ได้ๆ มันเป็นช่วงที่กิเลสมันแสดงตัว ถ้าพูดถึงนะ ถ้าพระไม่
เป็นนะ บอกหยุดภาวนา ถ้าหยุดภาวนานะ คือไม่ใช่การแก้ไข ถ้าพระไม่เป็นนะ เพราะอะไร
เพราะว่าพอจิตมันเป็นไปใจ เหมือนกับนักกีฬา ร่างกายมันกำลังดี กำลังเป็นไป มันทำอะไรก็ได้
บอกให้หยุดใจ ให้หยุด ให้ร่างกายมันเสื่อม ให้ร่างกายมันไม่มีกำลัง แล้วถึงเวลาจะมาฝึกซ้อมก็

ต้องมาเริ่มต้นตรงนี้อีก แต่ถ้าเราเป็นนักกีฬาแล้วเราต้องแก้ไข วิทยาศาสตร์ทางกายภาพ วิทยาศาสตร์การกีฬา แก้ไขให้ได้

นี่ก็เหมือนกัน เราต้องแก้ไขทางปัญญาของเราให้ได้ แก้ไขได้ ที่เราพูดนี้เราพูดเป็นหลักการ แต่เวลาแก้ไข คนเป็นต้องแก้เอง เพราะจิตเราเป็นเอง จิตเรารังเกียจเอง มันรังเกียจไม่กินใจ รังเกียจว่าเป็นอย่างนั้น ใหม่ๆ ที่ว่าจิตเรามันพัฒนาขึ้นมาแล้ว แต่มันตกไปอีกฟากหนึ่ง แล้วตกไปอีกฟากหนึ่ง เราก็อยู่กับมัน เพราะถือว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ดี

คูลี ครูบาอาจารย์บางคน ไม่อยากเอ่ยชื่อ ที่เขาบอกว่าพิจารณาพวกหนังสัตว์เหมือนหนังเราเลยอย่างนี้ ใช้อย่างนั้นมันเป็นโลก อย่างเช่นเรา เราไปทางถนน เราไปเจออุบัติเหตุ เราไปเจอพวกตัดไม้ใส่ฟุง เรากินอะไรไม่ได้หลายวันเลย ใ้ฉันเขาเรียกว่ามันเป็นเรื่องโลก มันไม่เป็นธรรมหรือ อย่างเช่นเราไปเที่ยวป่าช้า ไปเที่ยวป่าช้าไปดูซากศพ มันซากศพคนอื่นนะ แต่ในวิสุทธิมรรคพูดอย่างนี้ ให้ตั้งสติให้ดีแล้วขึ้นเหนือลม อย่าไปใต้ลม ถ้าไปใต้ลมมันจะได้กลิ่น มันจะตั้งสติไม่ได้ พอได้กลิ่นปั๊บ เราก็กระอักกระอ่วนแล้ว ถ้าไปเที่ยวป่าช้าให้ขึ้นไปเหนือลม ไปเหนือลม แล้วถ้าจิตดีนะ ไปถึงแล้วให้มอง หลับตา ภาพนั้นติดใจใหม่ ถ้าภาพนั้นติดใจ ให้กลับ ภาพนั้นติดใจใหม่ๆ ไม่ใช่ซากศพนั้น ภาพนั้นติดใจใหม่ ถ้าติดแล้วกลับมา ถ้าจิตมันดี ติดปั๊บ เหมือนกับภาพติด ขยายภาพได้ใหม่ อุกคหนิมิต วิภาละ ขยายส่วนแยกส่วน ถ้าขยายส่วน ถ้าจิตดี ขยายส่วนแยกส่วนได้ เป็นวิภาละ เป็นวิปัสสนา อุกคหนิมิต นิมิตเฉยๆ เห็นเฉยๆ นี่พูดถึงถ้าเราไม่มีคุณสมบัติ เราต้องเป็นอย่างนั้น แต่ถ้าจิตเราดี ไม่ต้องไป มันเกิดเอง แล้วถ้ามีคุณสมบัติ พอจิตสงบมันขึ้นเลย ถ้ามันขึ้นเลย นี่เทคนิคมันมีเยอะ เทคนิค หมายถึงว่า คนเรา คูลี เราเรียนหนังสือมาด้วยกัน จบมา แบบว่าเราจะมีความรู้เหมือนกัน เราจะมี ความชอบเหมือนกัน มันเป็นไปไม่ได้หรือ

ใ้ฉันก็เหมือนกัน มันไม่เหมือนกันหรือ พอไม่เหมือนกันปั๊บ มันก็อยู่ที่เราจะบริหารมันอย่างไร เราจะควบคุมมันอย่างไร ถ้ามันเป็นวิปัสสนานะ ต้องย้อนกลับมา ต้องแก้ คำว่า “แก้” มันแก้ที่ใจเรา มันเป็นออกไปจากใจ สิ่งที่เห็นแล้วมันขยะแขยง ที่มันกินไม่ได้เลย เราอยากเห็นนะ ให้ค่าเป็นตัวนอนเลย เราทำจริงนะ ที่อย่างนี้มันต้องมีทำจริง หนึ่ง ต้องทำจริง มันแบบมันต่อเนื่องไง เหมือนกับค่าความร้อน ถ้าค่าความร้อนมันพอ น้ำจะเดือดใจ ฉะนั้น ค่าความร้อนไม่พอ น้ำไม่เดือดใจ

ที่นี้จิตเหมือนกัน จิตมันพัฒนา คำมันมี คำของคุณธรรมมันมี พอพิจารณามันเป็นอย่างนั้น แล้วถ้าพูดถึงจะง่ายๆ เลย ก็ดับลิ ปิดไฟลิ พอปิดไฟ น้ำก็ไม่เดือด มันก็จบไป พอจิตมันก็ตกมา ตกมาเป็นปุชฺชนธรรมคานี้ไง แต่ถ้าค่าความร้อน น้ำจะเดือด ถ้าน้ำเดือด น้ำจะล้น น้ำจะล้นเราจะทำอะไร เราจะรักษาน้ำไม่ให้ระลอกอย่างไร เราจะประคองให้น้ำเดือดด้วย แล้วน้ำเดือดใช้ประโยชน์อย่างอื่นต่อไปได้ด้วย คือจิตเป็นสมาธิ จิตที่มีคุณค่า จิตที่มันมีคุณค่ามันถึงเห็นสภาวะแบบนั้น ถ้าเห็นสภาวะแบบนั้น เราจะแก้ไขของเราอย่างไร

ต้องแก้ไขไป แก้ไขไปนี่ลองอีก ใช้ความคิดโล่มัน มันเห็นคือมันเห็นนะ แล้วทำไปเรื่อยๆ ทำไปเรื่อยๆ อย่างที่ว่ามันวิปัสสนาไป พอใช้ปัญญาไล่เวทนาไปมันปล่อย

ปล่อยขนาดไหน ทำอีก มันไม่ใช่อันเดิม เราจะบอกว่าอาหารมือนี้ มือนี้ อาหารจานนี้ มือหน้า อาหารจานเดียวใจ มือหน้าไปก็อาหารจานนั้นแหละ เอ็งเข้าไปกินสิ อาหารจานเดียว มึงสั่งก็ร้อยหนกนั้นล่ะ แต่มันจานเดียว จานเก่าหรือเปล่า จานใหม่ใช่ไหม

วิปัสสนาไปก็เหมือนกัน พอมันปล่อยทีหนึ่งก็เป็นอารมณ์หนึ่ง ปล่อยทีหนึ่งก็เป็นอารมณ์หนึ่ง ไม่ใช่อันเดียวกันหรอก แล้วทำไปเรื่อยๆ ทำไปเรื่อยๆ กินอาหารทุกวัน อาหารจานเดียว กินอยู่ทุกวัน กูไม่กิน เบื่อ นี่ก็เหมือนกัน ถ้าวิปัสสนาไปเรื่อยๆ ปัญญามันเกิดไง ที่นี้เราไปคิดว่าอาหาร เวลาอาหารนี้ละ กินเพราะมันหิวใช่ไหม แล้วถึงเวลาหิว อยากกินอีก แล้วเวลาภาวนาเวทนา พอมันปล่อยแล้ว มันปล่อยแล้วไม่อยากจะภาวนาอีก ก็อาหารกินทำไมล่ะ ทำไมอาหารเรากินทุกวันล่ะ ทำไมเวทนามันยังเกิดอยู่ มันยังมีอยู่ ก็ต้องซัดกับมันไปทุกวันนะ จนกว่ามันจะขาดมันคงที่ของมัน ไม่ต้องถามเลย เราจะรู้ขึ้นมาเอง

พระพุทธเจ้า เวลาพระไปถามปัญหาหนะ ท่านบอกว่าพูดมาสิ แล้วท่านเป็นคนฟัง แล้วท่านเป็นคนบอกว่าถูกหรือผิดเท่านั้นเอง ไม่ใช่เราจะเอาความถูกความผิดยึดใส่เข้าไปในใจเขา ความถูกความผิด เราเป็นคนทำกันทั้งนั้นนะ เราเป็นคนทำกันขึ้นมา แล้วครูบาอาจารย์เป็นคนบอกว่าถูกหรือผิด แต่เราเป็นคนทำขึ้นมาๆ นี่เราก็อำของเราขึ้นมา มันเป็นวิบากกรรม มันเป็นวิบากกรรมของแต่ละคนนะ เวลาภาวนาไป ทุกคนจะไม่เหมือนกันหรอก เหมือนนักมวย นักมวยซ้อมอยู่ค่ายเดียวกัน แต่โค้ช เวลาครูบาอาจารย์ของเขาจะสอนไป ถ้านักมวย อย่างที่ว่าเป็นแชมป์เลย มันจะมีสักกี่คนในค่ายค่ายหนึ่ง

ไอ้ที่เรา การภาวนาก็เหมือนกัน ทำไปเถอะ ทำไป แล้วถึงเวลาแล้วเราก็แก้ไขไปเรื่อยๆ มันจะให้มันเหมือนกัน มันไม่เหมือนหรือคนเดียวกัน นักมวยเยอะเยอะ เขายังสอนต่างๆ กัน ไปเลย เพราะมันอยู่ที่ความถนัด พรสวรรค์ของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน ไอ้พรสวรรค์ก็คือบุญเก่ากรรมเก่าเรานี้แหละ บุญเก่ากรรมเก่าของใครสร้างมา ทีนี้พอพูดอย่างนี้ปั๊บ ทุกคนก็จะเอาไปน้อยใจ

ไม่ต้องน้อยใจ เพราะปัจจุบันนี้ วินาทีนี้ เราเท่ากันหมดนะ วินาทีนี้ เราจะเริ่มต้นจากตรงนี้ ไอ้ฉันเราไปแก้ไขอะไรไม่ได้ วินาทีนี้ หมายถึงว่า เราสนใจในศาสนาไหม เราสนใจในการปฏิบัติไหม คุณ ตื่นไม้เวลาปลูก บางทีตื่นไม้เราล้อมมาต้นเบ้อเรอเลย ไอ้เราเอากล้ามา ต้นเท่าไม้ขีด แล้วใครจะน้อยใจใครละ อีกต้นเหมือนกับไม้ขีด ก้านไม้ขีดเลย ต้นนิดเดียว ล้อมมาต้น ๓-๔ คน โอบ

นี่ก็เหมือนกัน ใจของใครเขาสร้างของเขามาก็เป็นเรื่องของเขา ไอ้ของเราจะเป็นก้านไม้ขีดก็หมั่นรดน้ำพรวนดินไป เพราะมันคือชีวิตเราไง มันคือความจริงของเราไง ในเมื่อเป็นชีวิตจริง เป็นความจริงของเรา เราต้องสู้ ต้องสู้แล้วทำของเราไป

อันนี้มันเป็นเพราะปัญหาหนึ่ง กรรมฐาน

ปัญหาสอง เวลากินข้าว เวลาเห็นเนื้อ กินไม่ได้ เห็นแล้วกินไม่ได้

ไอ้กินไม่ได้นี้ ถ้าเราคิดโลกๆ มันก็เป็นการตั้งแบบโลกที่เขาว่า พอกินไม่ได้ปั๊บก็ปฏิเสธเนื้อสัตว์ ก็จะไปกินพวกพืชๆ อันนี้พูดอย่างนี้ละ มันเป็นเรื่องของกรรม ถ้าพูดอย่างนี้ปั๊บ ทุกคนต้องเป็นอย่างนั้นหมด ไม่ใช่ ถ้าเป็นอย่างนั้นหมด พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้แล้ว พระพุทธเจ้าบอกอาหารนะ มันมีอะไรนะ ไม่ได้ยิน ไม่ได้ฟัง ไม่ได้รู้ว่าเพื่อเรา แล้วถ้าอาหารในการปฏิบัติก็อาหารหยาบ อาหารกลาง อาหารละเอียด

อาหารหยาบหมายถึงเนื้อสัตว์ อาหารอย่างกลางคือผักทั่วไป อาหารอย่างละเอียดคือพวกพืช ทุกอย่างนะ ที่โลกเขาที่เขาทำกันเป็นอุคมการณ์ของเขา ในพระไตรปิฎกมีอยู่หมด พระพุทธเจ้าบอกไว้หมดเลย บัญญัติไว้หมดเลย แล้วพระพุทธเจ้าเปิดให้เป็นสิทธิของมนุษย์ที่เลือกเอา พระพุทธเจ้าไม่บัญญัติตายตัว เพราะพระพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ พระพุทธเจ้าถึงบอก ว่าถ้าบัญญัติตายตัวปั๊บ ใครตรงจริต ใครไปตรงกับความชอบก็ว่าตัวเองถูก คนอื่นผิดหมด ทิฎฐิ

มันเกิด แล้วมันเกิดมีปัญหา แต่ถ้าพูดถึงว่า เปิดไว้หมด กว้างหมดเลย แล้วใครชอบตรงไหนๆ เต็มที่เลยๆ ทุกคนมีสิทธิหมดเลย

ทีนี้เวลาพวกเราสาวกสาวะกะมันไปศึกษาแล้วมันก็อยู่ในประเด็นที่ใครชอบตรงไหนในใครชอบตรงไหน ตรงนั้นเป็นประเด็น ชอบตรงไหนเป็นอุดมคติ แล้วก็สร้างเป็นกลุ่มเป็นก้อนขึ้นมา แล้วก็ว่าคนอื่นผิด ทั้งๆ ที่ว่ามันเป็นประเด็นหนึ่งในศาสนา มันเป็นจุดนิดเดียวในศาสนา ในศาสนาพุทธนี้ โอ้โฮ! แต่คนเข้าไปศึกษาโง่เอง ไปรู้มันนิดหนึ่งนะ โอ้โฮ! ตัวเองเก่งมาก คนอื่นผิดหมดเลย แต่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้หมดเลย บัญญัติไว้ หมายถึงว่า อาหาร ๓ ใจ อาหารอย่างหายาบ อาหารอย่างกลาง อาหารอย่างละเอียด จะกินอะไรก็ได้ อย่างพวกเรานี้ไม่กินเลยก็ได้

ถ้าใครอดอาหารเพื่ออวดอุตริ ฉันทอดอาหาร ฉันทเก่งกว่า ปรับอปฏิบัติทุกกิจกรรม เคลื่อนไหว แต่ถ้าอดอาหารเพื่อเป็นอุบายวิธีการ อุบายคืออดแล้วมันหิว อดแล้วร่างกายมันเบา ถ้าอดอาหารเพื่อเป็นกลอุบายวิธีการจะต่อสู้กับกิเลส เราตถาคตอนุญาต แต่ถ้าอดด้วยทิฐิมานะ อดด้วยว่ากูเก่งกว่ามึง มึงเก่งกว่ากู ปรับอปฏิบัติหมดเลย ถ้าอย่างนั้นแล้วมันก็เอาทิฐิมานะอวดกัน อดให้ตายไป มึงอดได้ ๕๐ วัน กูจะอด ๑๐๐ วัน ตายทั้งคู่

แต่ถ้าอดมาเพื่อเป็นอุบาย มันได้ผลจริงๆ นะ อดมาเพื่อเป็นอุบายวิธีการนะ อย่างเราจะทำอะไร อย่างเช่นแข่งกีฬา ถ้าเรามีเทคนิคที่ดีกว่า เรามีพรสวรรค์ที่ดีกว่า อุบายใจ เรายังมีโอกาสชนะนะ นี่ก็เหมือนกัน เราจะต่อสู้กับกิเลสของเรา เรามีช่องทางออก เรามีวิธีการ เรามีกลวิธีการที่จะหลอกล่อกับมัน เรามีโอกาสมากกว่าไหม แล้วพอไปทางโลกก็ “เป็นอรรถกถาญาณุโยค เป็นกรรมฐานตน”...เอ็งเดินมาวัดก็กรรมฐานแล้ว มันเหนื่อยนะ เดินมาวัด ถ้ากรรมฐาน ทุกอย่างก็กรรมฐานทั้งนั้นนะ มันอยู่ที่คนไปวัดคุณค่า ถ้าคนพอใจก็เป็นสิ่งที่ดี คนไม่พอใจก็เป็นสิ่งที่ไม่ดี แล้วกรรมฐานไม่กรรมฐาน

เมื่อวานฉันดูทีวี เขาไปถวายช้างหลวงตา เราก็ดูซิหลวงตาจะว่าอย่างไร ท่านก็เฉย พอวันรุ่งขึ้น โอ้โฮ! ท่านว่าเจ็บ “เราเป็นเจ้าของาวาส จะมีสิ่งใดต้องปรึกษาเราก่อน นี่ทำอะไรกันไม่ปรึกษาเจ้าของาวาสเลย ข้อวัตรปฏิบัติ การปกครองวัดไม่ใช่ของง่าย”

แต่วันแรกไม่พูดสักคำ เราก็ดูซิ เราเห็นแล้ว เราเห็นแล้วที่แรกที่เอาวัวเอาควายมาถวาย แม่บังอรนะ แล้วพวกพระเขาไม่รับกัน เขาบอกต่อไปมันจะเยอะมาก แต่นี่ถ้าคิดทางโลกไป คิดทางโลก เราได้ชีวิต โคนี่เป็นบุญใหม่ เราได้ชีวิตของเขาเป็นบุญใหม่ เราปล่อยสัตว์กัน วันเกิดเรา

ปล่อยสัตว์กันเป็นบุญใหม่ เป็น เป็นทั้งนั้นนะ เป็นบุญ เป็นบุญเพราะเราแลกชีวิตเขามา แต่เราแลกชีวิตเขามาแล้วเป็นภาระใครล่ะ ถ้าแลกชีวิตเขามาแล้ว ชีวิตเขายังอยู่ต่อไปได้ไหม การต่อเนื่อง ฉะนั้น ให้อ่างโคควายนี้นะ เวลา ๑๒ สิงหาคม ทุกคนจะคิดอย่างนี้ได้ เราก็เห็นด้วยนะ ว่าพวกเราลูกศิษย์ลูกหาอุตสาหไปไถ่ชีวิตโคมา ๒,๐๐๐-๓,๐๐๐ ตัวเพื่อชีวิตท่านสดใสไซ้ใหม่ เราก็เห็นด้วย

แต่ที่นี้ถ้ามันเป็นช่าง เป็นเสื่อ เป็นสัตว์ที่มันเป็นโทษ พอเขาถวายเป็นบุญ เราดูว่าใครเป็นคนถวาย พอเห็นว่าเป็นแม่ชีจอยถวาย เราเข้าใจเลย เพราะที่วัดทุ่งสามัคคีธรรมหรือวัดอะไรนี้เขามีเสื่อนะ เขามีกรงเสื่อ เขามีอะไรของเขา พอมีกรงเสื่อ นี้วัดทั่วไปไง คิดแบบโลกๆ วัดมีเมตตาต้องมีเมตตาสัตว์

คำว่า “เมตตาสัตว์” ถ้าเมตตาสัตว์ต้องเมตตาสัตว์แบบวิทยาศาสตร์ ถ้าเมตตาสัตว์ต้องเอาสัตว์ไปปล่อยในธรรมชาติของมัน เมตตาสัตว์ไม่ใช่เอาสัตว์มากักขัง ถ้าเมตตาสัตว์ไซ้ใหม่ เอ็งเอาช่างมา เอ็งก็เอาไปให้ที่ปางช้างปางสิ ศูนย์ที่ฝึกช่างนะ เออ! เขามีการเลี้ยง มีการอะไรไซ้ใหม่ ถ้ามีงเอามาไว้ที่วัดนี้นะ เราจะบอกว่า ธรรมะมันสูงกว่าทุกๆ อย่างนะ เรามาประพฤติปฏิบัติ เราต้องการเวลา เราต้องการความสงบ เราไม่ต้องการภาระ นิเวศธรรม ครูบาอาจารย์ท่านถึงวัดกรรมฐาน

ที่ว่าพระ ที่โยมเขาไปวัดกรรมฐานแล้วเขาบอก เอ้! ทำไมวัดนี้เงียบ เขาก็เลยนัดว่าให้ตีระฆัง พระจะออกมา เห็นพระต่างคนต่างมาก็ว่าพระไม่ถูกกัน นี้วัดกรรมฐาน คือมันสงบสงัด มันต้องการความวิเวกเพื่อจะวิปัสสนา ฉะนั้น พอเอาพวกเป็นภาระเข้ามา มันจะวิเวกไหม

นี่เมื่อวานเริ่มเอ็ดแล้ว แล้วดูว่าจะจัดการอย่างไร เพราะอะไร เวลา มาแบบโลกใจ เอ็งมีเมตตาไหม เอ็งลงทุนตั้งหลายแสนซื้อช่างมาถวาย เอ็งได้บุญไหม แล้วทำไมพระมาเอ็ดล่ะ พระเอ็ดเพราะมันเป็นภาระต่อไป อย่างนี้บ่อย เราสังเกตหลวงตาบ่อย เวลาอาจหาญนี้อาจหาญมาก แต่เวลาเป็นอุบาย มีอยู่ช่วงหนึ่งพวกเมืองลาว พระเมืองลาวเขาจัดเป็นทีมมาเลย มาหาท่านเมื่อก่อนนั้นนะ มาขอให้สร้างมหาวิทยาลัยสงฆ์

ท่านบอกว่าท่านไม่ว่าง ท่านมีภาระรับผิดชอบมาก นี่พูดต่อหน้าพวกพระนั้นนะ พอกลับไปแล้ว รุ่งขึ้นท่านพูดอีกทีหนึ่งกับเทศน์ “จ้างก็ไม่ให้ มีก็ไม่ให้” เพราะอะไร เพราะพระกรรมฐาน มหาวิทยาลัยป่า มหาวิทยาลัยอยู่ที่โคนไม้ มหาวิทยาลัยอยู่ที่การกระทำ มหาวิทยาลัย

อยู่ในหัวใจ ไปสร้างเป็นรูปแบบนั่นมันเป็นเรื่องโลกๆ ใจ “ข้างก็ไม่ให้” แต่เวลาต่อหน้าเขาไม่พูดเลยนะ

กรณีข้างก็เหมือนกัน ข้าง วันแรกไม่พูดเลย พอเมื่อวานนี้เริ่มแล้ว เดี่ยววันนี้จะขนาดไหน แล้วจะออกกันอย่างไร เราจะบอก เห็นไหม ความคิดพวกเราคิดเรื่องโลกๆ คิดว่าเมตตาคือเมตตาคณะ มันต้องเมตตาให้มันเป็นวิทยาศาสตร์ คือเมตตาแล้วต้องให้เขาอยู่ของเขาได้ เราจะทำอย่างไร ไม่ใช่ว่าฉันเมตตาคณะ แล้วก็ไปขมมานะ แล้วก็มาทิ้งไว้ให้คนนี้รับผิดชอบ ฉันเมตตาคณะ แล้วรับผิดชอบไป...ตาย ไอ้คนรับผิดชอบตาย มึงเมตตาไม่จริงนี่หว่า เมตตาครึ่งเดียว เมตตาไปไล่ชีวิตมา เอ็งเมตตามาแล้ว เอ็งก็ต้องให้คนอื่นหรือ นี่โลกกับธรรม

แล้วเมื่อวานท่านพูด ถ้าเป็นธรรมคณะ ถ้าเป็นพระนะ เสร็จ ขนาดพูดเลย “เราสละได้ เดี่ยวเดี๋ยวเลย เราไปได้เดี๋ยวนี้เลย” ท่านพูดอยู่ เราฟัง “เราไปได้เดี๋ยวนี้เลยนะ ใครอย่ามายุ่งกับเรา นะ เอภาละมา คนโน้นเอาอันนั้นมาทิ้ง อันนี้มาทิ้ง ลุกไปได้เลย”

คิดกัน ประสาธนะ เราว่าเป็นเรื่องโลก โลกตรงไหน โลกตรงที่มีการแข่งขันไง เอ็งเอาวัวเอาควายมา กูจะเอาข้างมา เดี่ยวจะมีคนเอาปลาพมานะ มันจะไปจับปลาพมา เอาปลาพมาถวาย มันเป็นการแข่งขัน โลกๆ เห็นไหม ถ้าเราพูดถึงนะ เราจะไปแข่งความดีนะ เอ็งแข่งขันนะ นั่งทำสมาธิตลอดรุ่งที่กุฏิ ต่างคนต่างภาวนา แข่งอย่างนี้ดีกว่า ไม่เบียดเบียนใคร แล้วเราก็เหยียบย่ำกิเลสเรา เราพยายามทำให้กิเลสเรา แข่งขันอย่างนี้ ไม่ใช่หัวนวย ไม่เดือดร้อน ถ้าไปแข่งขันทางโลกนะ เดือดร้อนกันไปหมดเลย คนโน้นก็เดือดร้อน คนนี้ก็เดือดร้อน

ถ้าจะแข่งขันคุณงามความดี นั่งสมาธินี้ ต่างคนต่างนั่ง กำหนดพุทโธๆ แข่งขันอย่างนี้เถอะวะ แล้วเดี๋ยวมันจะรู้อะไรขึ้นมาดีๆ แล้วมันจะกอดเราให้อยู่ในหัวใจ คุณโน้น เราเห็นนะ เพราะเรามองอย่างนี้บ๊ีบ เราก็มองกลับไปที่วัดของหลวงพ่อดังวาลย์ วัดหลวงพ่อดังวาลย์เขามีนะ มีกรงเสือ มีกรงข้าง มีกรงอะไร แล้วบางวัดเขาก็เลี้ยงเสือ เลี้ยงข้างกัน แล้วที่ทางคอนเมืองที่มีข้างในวัด แล้วพวกโยมให้ไปปล่อย

“ปล่อยไม่ได้ ข้างตัวนี้เรียกคนเยอะมาก ใครๆ ก็มาเพราะข้างตัวนี้”

เสร์ใจ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ไร้รัตนตรัย ข้างรัตนตรัย ข้างเป็นที่พึ่ง ไม่มี ไม่มี หรอก อะไรก็ไม่มี แต่พระเจ้าพูดอย่างนั้นนะ พระพูดอย่างนี้ที่วัดคอนเมือง ตอนนั้นมันลงข่าวไป

เขาเอาช่างไปเลี้ยง แล้วชาวบ้านเขาเห็นกันเยอะมาก เขาสงสาร เขาก็ไปพยายามพูดให้ไปปล่อย เขาพูดคำนี้ออกมาไง พระนะ เราถึงเทียบวุฒิภาวะของพระกับของโยมไง ของโยม ของคฤหัสถ์ เขายังเห็นภาพ เขายังเข้าใจว่าถูกผิดได้ แล้วพระที่ตอบเขาน่าอาย น่าอายมาก บอก “ปล่อยไม่ได้” หรือ ช่างตัวนี้นะ เรียกโยม เรียกศรัทธาเข้าวัดเยอะแยะเลย”

แสดงว่าวัดนั้นอยู่ได้เพราะช่างตัวนี้ไง ช่างมันเลี้ยงพระ ช่างเป็นอาจารย์พระ ช่างหาเงิน ให้พระใช้ พระไม่มีคุณค่าเลย นี่ไง ศาสนาเรียวแหลม ศาสนาเรียวแหลมมาก

ถ้าศาสนา ศาสนาเป็นที่พึ่ง สัตว์มันมาอย่างไรก็แล้วแต่ นี่พูดถึงการบริหารจัดการนะ เรา จะพูดเรื่องค่าน้ำใจ เรื่องมุมมอง ค่าน้ำใจของคน แล้วมองตรงไหน แต่ถ้าใจของคนเข้าวัดใหม่ๆ ก็ ใจ ใถ่ชีวิตสัตว์ทุกอย่างเป็นบุญ แต่มันเป็นบุญเรื่องโลก เป็นบุญกลายเป็นธุรกิจเลย

แล้วเราคิดประสาเรานะ ไถ่ไม่หมดหรอก เพราะโลกเขาเป็นอย่างนี้ มึงจะไถ่มาอีกแสน ๕ แสนตัว ๕ ล้านตัว เขาก็ต้องเพาะขึ้นมาเกินกว่านั้นเพราะตลาดเขาต้องการ แต่ถ้าเราจะช่วย มัน เป็นบุญกุศลของเรา เราก็ช่วยด้วยกำลังของเรา เราก็ทำได้ แต่จะบอกว่าให้มันเป็นอย่างที่เราคิด ไถ่ชีวิตให้หมดเลย โลกนี้จะไถ่ราบรื่น...อย่างนั้นกรรมมันก็ไม่มีสิ อย่างนี้กรรมมันก็ไม่มี อย่างนี้ ผลวิบากที่ใครทำมามันก็ไม่เป็นไปตามนั้น

จะนั้น อยู่ที่บุญ เพราะว่ามีครูบาอาจารย์นั่งภาวนาอย่างนี้ เห็นเป็นบางครั้งรอบครัวเลย เดิน เข้าไปในฟาร์มสัตว์ จิตวิญญาณเดินเข้าไปในฟาร์มสัตว์หมดเลย ไปทำไม่รู้ใหม่ ไปเกิด ไปเกิด เพราะเราเกิดไง การเกิดและการตาย อบายภูมิ แล้วทำไมเราเกิดเป็นมนุษย์ละ มนุษย์เกิดเป็น มนุษย์นะ มนุษย์เกิดเป็นมนุษย์นี้มีบุญมาก เพราะอะไรรู้ใหม่ เพราะเทวดา อินทร์ พรหมก็อยาก เกิดเป็นมนุษย์ เพราะเกิดเป็นมนุษย์นี่อิสรภาพ แล้วเกิดเป็นมนุษย์ วัดเต็มไปหมดเลยถ้าเกิดใน ประเทศสมคฺวระนะ ถ้าไปเกิดในทวีปที่ไม่มีวัดก็อีกเรื่องหนึ่ง เพราะเทวดาจะฟังเทศน์ยังต้องลง มานี่ เทวดาจะฟังเทศน์ ทุกอย่างจะฟังเทศน์ ต้องมาหาครูบาอาจารย์ แต่ของเรานี้ละ ไถ่ก็ไถ่ก็กิน ค่า

ฝรั่งเพื่อนเรามันบอกเลย คนไทยนี่กบเผือกอบัว ผมนี้เป็นฝรั่ง ผมจะบวชนะ ๔ ประเทศ แน่ะ ไปอยู่อเมริกา พอค้นคว้าแล้วอยากบวชมาก ก็ไปบวชอินเดีย เพราะตามตำราว่าอยู่อินเดีย ไปบวชเสร็จแล้วไปบวชอินเดียสมัยโน้นนะ ไถ่แค่เณร เพราะไม่มีพระ บวชเป็นเณร อยากบวช

พระ อยากบวชพระต้องมาลังกา เขาก็มาลังกา มาบวชเป็นพระที่ลังกา บวชพระเสร็จก็อยากปฏิบัติ ถ้าเอ็งอยากปฏิบัติ เอ็งต้องไปประเทศไทย มาปฏิบัติที่วัดบวรฯ

เพื่อนกัน เขาบอกว่า ไอ้ห่า ภูนี้กว่าจะได้บวช ๔ ประเทศเนาะ คนไทยนี่ไม่สนใจ มันพูดให้เราฟังนะ พระด้วยกันเวลาคุยกันมันสะเทือนใจ บอกคนไทยนี่กบเส้ากอบัว เอ็งดูภูนี้กว่าจะได้บวชตั้ง ๔ ประเทศ กว่าจะได้ปฏิบัติ ก็คันค่ว้าวัจย คันค่ว้าบ๊ีบ ศาสนาเกิดที่ไหน เกิดที่อินเดีย ไปอินเดียเลย ไปบวชที่อินเดีย ได้บวชได้เณร เพราะบวชเณร บวชพระองค์เดียวบวชได้ อยากบวชพระ บวชพระมาลังกา บวชลังกาเสร็จมันไม่ได้ปฏิบัติ อยากปฏิบัติมาเมืองไทย พอมามาเมืองไทยแล้ว สยามลังกาวงศ์ก็ไปปฏิบัติที่วัดบวรฯ บวช ๔ หนถึงจะเจอปฏิบัติ ไอ้เราเนี่ยดำตาทุกวันเลย นี่เขาคูยกับรานะ

เวลาฝรั่งคุยกับเรา ฝรั่งนี่ แปลก ไอ้เรามันมีเขาวนับัญญัติ ไปคุยกับใคร ใครคิดนะ ไปคุยกับฝรั่งอีกองค์หนึ่ง ไปเจอกัน ไปเจอกันอยู่ในป่า โอ๊ย! คุยกันถูกใจมาก “ไอ้เนี่ยอะไร” เขาถามเรา “ไอ้เนี่ยอะไร” เขาอยากได้ ไอ้พวกบริหาร “ไอ้เนี่ยอะไรๆ” ก็บอกเขา

เขาถามเราว่าตักคืออะไร ตัก เพราะในวินัย เช็ดบาตรห้ามวางบนตัก เขาถามเรา ตักคืออะไร บอกตักคือกิริยาทำนอง ตัก ถ้าเวลาเช็ดบาตร เอาบาตรวางบนตักแล้วเช็ดบาตร เป็นอาบัติทุกกฏ เพราะในบุพพสิกขาบอกไว้อย่างนั้น แต่เขาไม่รู้ว่ตักคืออะไร แล้วบาตรวางบนตัก บาตรวางบนตักเป็นอาบัติทุกกฏ เขาก็งงใจ เขาก็มาถามเราว่าตักคืออะไร

บอกตักก็นี้ไง นั่งขัดสมาธิมีตักไข้ใหม่ แล้วเราวางบาตร เราก้เช็ด เป็นอาบัติทุกกฏ เพราะอะไร เพราะเวลาเช็ดไปก็ปากขอบไม้ขอบคูด พอดูยเสร็จมันผลอ มันลูก มันก็ตักใจ พระพุทธเจ้าห้าม

เวลาเราเช็ดบาตร ทำนองเรา เห็นไหม เรานั่งคุกเข่า เพราะมันปล่อยมือไม่ได้ ปล่อยมือ มันตก เวลานั้นนั่งคุกเข่านี้นะ เช็ดบาตรต้องเสร็จ ไม่เสร็จมันปล่อยมือไม่ได้ เพราะมันวางไม่ได้ไง มันไหล โอ๊ย! วินัยพระพุทธเจ้าไปอ่านเถอะ

แล้วเขามาถามเรา ตักคืออะไร ตักก็คือทำนองนี้ไง ถามเรื่องวินัย ถามเรื่องวินัยเราเยอะมาก ไอ้เราก้มันคันค่ว้ามา คุยกันถูกใจมากเลย พอดูถูกใจมาก “ไปหงบ ไปเที่ยวฝรั่งเศส” เขาคนฝรั่งเศส “ไปเที่ยวฝรั่งเศส”

“คูไม่ไป”

“ทำไมล่ะ”

“เดี๋ยวบาตรกูมันไปทำรังไก่” เพราะตอนนั้นภาวนาอยู่ โอ๊ย! คนชวนไปเที่ยวเยอะนะ พวกฝรั่งชวนไปเที่ยวบ้านเขา

“ไม่ไปๆ”

เพราะอ่านประวัติ อ่านประวัติครูบาอาจารย์ พระพวกเราพระกรรมฐานไปตายที่ เพชรบูรณ์เยอะ เพชรบูรณ์นะ เขาจุดงค์ไปที่เชียงใหม่ ผ่านไปเพชรบูรณ์ พอไปเพชรบูรณ์แล้ว ส่วนใหญ่แล้วครอบครัวเขาชอบพระกรรมฐาน พระกรรมฐานนี้แข็งแรงเข้มแข็ง เขาจะมา เอา ครอบครัวมา อะไรมา พระสึกหมด ในวงการกรรมฐานเขาเรียกว่าเอาบาตรไปทำรังไก่ มันอยู่ใน วงพระเขาคุยกันอย่างนี้ ทำให้เรากลัว

เราใช้เวลาปฏิบัตินะ เหตุใดแล้วแต่ที่ออกนอกกลุ่มนอกทางจะไม่ไป พยายามจะปฏิบัติให้คง เส้นคงวา จะมีพระชวนไปเที่ยวเขาบอกว่า เขาเล่าให้ฟังเอง พระองค์นี้สึกไปหรือยังไม่รู้ ส่วน ใหญ่ฝรั่ง เราพูดประสานะ ฝรั่งส่วนใหญ่ท่ายๆ แล้วสึกเกือบหมด เพราะอะไรรู้ไหม เพราะ ฝรั่ง พอเขานานไปๆ พอจิตเขาเป็นสมาธิแล้ว พวกนี้วิทยาศาสตร์เขาไม่ค่อยเชื่อ หรือพอจิตเขาลง ไป จิตเขามีความรู้ความเห็น เขาคิดว่าเป็นมรรคผล แล้วฝรั่งเขาก็จะกลับไปยุโรป กลับไปญี่ปุ่น สึกหมด พระที่มีชื่อเสียงๆ นะ สายอาจารย์ชา ไปสึกที่ญี่ปุ่น ไปสึกเยอะนะ เพราะอะไร

พอเราโตขึ้นมา วิปัสสนิก คือจิตมันยังไม่เป็นไป มันยังไม่ลง มันเป็นวิปัสสนิก มันมีภาพ ที่ว่าว่างๆ ว่างๆ ตอนนั้นจิตมันดี มันก็เหมือนเราที่พระอรหันต์นะ แต่พอไปมันเจอกระทบใจ พอ เจอกระทบนะ จิตมันเริ่มตึกกลับนะ พอตึกกลับ มันไม่มีหมู่คณะ คือสิ่งแวดล้อมมันไม่ช่วยเอื้อ เรา ไปอยู่คนเดียวใช้ไหม แล้วไปอยู่สังคมาอย่างนั้นไง หลวงตาถึงบอกใจ พระที่ไปอังกฤษ ท่านไป อังกฤษ ท่านบอกทำไมพระไปเผยแพร่ ไปเสียหมด แล้วท่านก็ตามไปดู พอตามไปดูท่านบอกว่า อ้อ! อย่างนี้มันถึงเสีย อย่างนี้ พอฉันเสร็จแล้วก็นั่งคุยกันทั้งวันเลย ไม่มีข้อวัตรไร อย่างนี้จะเสีย หมด คือฉันเสร็จยังไม่ได้เก็บเลย นั่งคุย คุยจนเย็นเลย แล้ววันแล้ววันเล่า วันแล้ววันเล่า นะ ตาย หมด

แต่ถ้า คุณติ เอ็งเห็นพระใหม่ กติกาเป็นอย่างนี้ คือฉันเสร็จปั๊บ เช็ดบาตรเสร็จ เข้าทาง จงกรม นี่เพราะเราเป็นหัวหน้า หัวรถจักร เป็นผู้รับผิดชอบ พอไปแล้วมันก็ต้องไปเร่งความเพียร ของตัว คืออยู่ในธรรมวินัย อยู่ในข้อวัตรปฏิบัติ อย่าคลุกคลี อย่าไปอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มันทำให้ เราอันตราย เสียหมด

ไปอ่านในลอนดอนนะ ท่านบอกเลย ท่านแปลกใจมากกว่าทำไมพระไปเผยแผ่ฯ ไปตายทำ หมดเลย ก็ตามไปดู ไปถึงก็กินข้าวเสร็จก็นั่งเฝ้าเฝ้ากัน ได้ทั้งวัน เสร็จแล้วยังไม่ทันไร “โยม มี ธุระ โยมขับรถพาไป”

เขามาฟ้องเยอะนะ อเมริกา ผู้หญิงขับรถ ผู้ชาย พระนั่งกันไปนะ ไปกันเรื่อยเรื่อย เพราะ อะไร ปลาอยู่ในน้ำไง ถ้าเราอยู่สังคมพุทธ เอ็งทำอย่างนั้น ชาวพุทธเขารู้นะ พระไม่กล้าทำนะ ไป อยู่ในสังคมเขานะ พระก็อึปี่ไป เขาไม่รู้จักพระหรือ เขานึกว่าคนห่มผ้าเหลือง โกงหัว นั่นอึปี่ พันธุ์ใหม่ เขาไม่รู้หรือ คือเขาไม่รู้ธรรมวินัย เอ็งก็สะดวก สะดวกไปหลอกเขาสิ แล้วก็พากันไป ตาย

นี่จะพูดถึงพระฝรั่งไง ที่ว่าพอสูงๆ ขึ้นมาจะสึก สึกเพราะแบบนี้ พอสึกออกไปๆ ที่นี้สิ่ง ที่ว่าเขารวนเราไป เขารวนไปเพราะเขาเล่าให้ฟัง นี่พูดถึงประวัตินะ นี่เราพูดบ่อย เขาบอกว่าตอนที่ เขาเป็นเด็กๆ เขาเป็นลูกชายคนเดียว ลูกเศรษฐี พ่อมีศูนย์การค้าอยู่ที่ฝรั่งเศส ๒ ศูนย์ ตั้งแต่เด็ก มาเลย พ่อเปย์ให้ทุกอย่าง อยากได้อะไรได้หมด นี่วิเศษ อยากได้อะไร ชี้อะไรได้หมดเลย ใน โลกนี้ที่เขาเสพ เขาใช้กัน มันใช้หมดทุกอย่างแล้ว จนอ้อมหน้าเปรมเลย สุดท้ายไม่มีทางไปนะ มัน อยาก มันอยาก ไม่รู้จะอยากอะไร ก็ยาเสพติด พ่อแม่ซื้อให้เสพหมด อยากฆ่าตัวตาย

มันอยากอยู่ แต่ไม่รู้จะอยากอะไร เพราะในโลกนี้เขาทำอะไรก็ทำทั้งนั้น ทุกอย่างเลย พ่อ เลยบอกว่า “มึงอย่าทำอะไรเลยนะ มึงเอาเงินไปเที่ยวรอบโลกไป” เขาก็โยนเงินให้ก้อนหนึ่งให้ เที่ยวรอบโลก เขาก็เที่ยวมาเรื่อยๆ เที่ยวมาถึงอินเดีย นี่เขาเล่าให้ฟังนะว่าเพื่อนเขาสั่งไว้บอก “เฮ้ย! ถ้าเอ็งไปเมืองไทยนะ ธรรมคาไซ่ใหม่ เงินนะ เที่ยวมันก็อาจจะขาดมือได้ ถ้าเงินขาดมือให้ เข้าวัดนะ”

เงินเขาขาดมือ พอเข้าวัด เขาเข้าวัดเลย เข้าวัดเพลง แล้วบวชที่วัดเพลง อยู่สายอาจารย์ฯ แล้วไปเจอกัน แล้วพอเขาบวช สมัยนั้นเขาได้ ๓-๘ พรรษา เราได้ ๓-๔ พรรษา แล้วเขาก็ชวนเรา ไปเที่ยว เราก็บอกเราไม่ไป

เขาบอกพ่อแม่มา พ่อแม่มา เพื่อนๆ ที่เป็นฝรั่งเขียนจดหมายเป็นตั้งๆ เลย เขียนมาค่าทุกวัน บอกว่ามึงเอาชีวิตมึงไปจมปลักอยู่อย่างนั้น มึง ชีวิต โอ้โฮ! เขียนมาค่าตลอดคนนะว่ามึงเป็นคนที่ไม่ก้าวหน้า เขาเอาจดหมายให้เราดูหมดละ แล้วเขาก็ชวนเราไป แล้วพ่อแม่มาถึงก็มาแค่ที่สยาม โรงแรมสยาม แล้วก็ให้เรียกลูกมา บอกทำไมไม่มา พ่อแม่กลัวงู เขาว่าเป็นเอเชียไง เป็นด้อยพัฒนา นี่ความเห็นของเขานะ

เราอยู่กับอย่างนี้ ประสาเรา ชีวิตเรานี้มันแปลก มันได้คลุกคลีอย่างนี้ แล้วเราก็กลับมามองชีวิตพวกเรานี้ไง แล้วอย่างมองชีวิตพวกเรา พวกเรานี้ประเทศด้อยพัฒนา หมายถึงว่า ทางวัตถุมันน้อย พวกเราก็กักคั่นติดกัน แต่เราไม่ได้คิดมมกลับ เรานี้เวลาคิด เราคิดมมกลับตลอด เราว่าประเทศเรานี้ประเทศอันสมควร ประเทศที่สมบูรณ์ เพราะฝรั่งนะ พวกฝรั่งมันบอกเลยนะ พวกคนไทยนี่แปลก พวกเอเชียอยากไปเที่ยวยุโรป ยุโรปเขาไม่อยากจะอยู่หรอก เขาบอกสลัมมันเยอะสลัมทั้งนั้น โอ้พวกอยู่ในเมือง พวกสลัม อยู่กันทุกซั่ๆ ยากๆ เขาบอกมาอยู่กับเรานี้สบาย เพราะประเทศอันสมควรไง เราอยู่บ้านนอกคอกนา เรามีกระท่อมห้องหอ เราอยู่กันได้นะ ของเขาอยู่ไม่ได้เพราะมันประเทศหนาว

ไอ้พวกเราไม่อย่างนั้นนะ เพราะกระท่อมห้องหอนะ เขามาอยู่กับเรานะ เขาบอกว่าถ้าพูดถึงถ้าพวกเราเป็นชวานาของยุโรปนะ ตาย มันต้องสร้างเป็นบ้านดินเพื่อความอบอุ่น ไอ้ของเรานะ โอ้โฮ! ผ้าใบผืนเดียวก็อยู่ได้แล้ว เกียงนาที่นอนสบายเลย หาอยู่หากิน มีกินมีใช้ แต่เราไปบ้ำวัตถุกันไง บ้านต้องมีทีวี ต้องมีตู้เย็น ตู้เย็นเอาไว้แช่ส้ม ๒ ใบไง ไม่รู้ไปซื้อมาทำไม เราไปบ้ำวัตถุกันเอง พวกเราไปบ้ำกันเอง

ถ้าพวกเรามีการศึกษานะ แล้วไม่บ้ำไปตามเขานะ พวกเราจะ แหม! เกิดในประเทศสมควร เราอยู่กันแบบสุขสบาย เราอยู่ได้ แต่เราไม่คิดกันตรงนั้น เราไปบ้ำวัตถุกัน ทั้งๆ ที่ภูมิประเทศของเราไม่ต้องบ้ำวัตถุ แต่ของเขาดังต้องบ้ำ เพราะไม่บ้ำ เขาอยู่ไม่ได้

ที่แรกเราคิดอย่างนั้นนะ แปลกอยู่ เขาเป็นฝรั่งไซ้ใหม่ พระฝรั่งเจกกัน เวลาหน้าหนาวเขาก็หนาว

เราบอก “ไอ้ห่า มึงทำไมหนาววะ มึงอยู่เมืองหนาว มึงหนาวได้อย่างไร”

“ไอ้บ๊ว” เขาว่านะ “ก็กูอยู่เมืองหนาว กูก็มีเครื่องอบอุ่น กูไม่ใช่กูอยู่เมืองหนาวแล้วกูไม่หนาวหรอก”

เราเห็นเวลาหน้าหนาวเขาก็ใส่อังสะกันหนาว เราก็ถาม “เฮ้ย! ก็มึงอยู่เมืองหนาว ไอ้ท่า มึงจะหนาวอะไรวะ ก็เวลามันติดลบขนาดนั้น ของกูมันแก่นี้เอง”

เขาบอก “เออ! ไม่หรอก เมืองหนาวก็หนาว”

เพียงแต่มันนี่ไง บ๊าวัดดูอย่างนี้แหละ เขาต้องบ๊วเพราะสิ่งที่บังคับเขา ไอ้พวกเราไม่ต้องบ๊วใส่สูทกันแล้วก็เปิดแอร์ไว้ บางทีเราเห็นแล้วงานะ ใส่สูทกันเหงื่อซกเลยนะ ไม่รู้ใส่ทำอะไร ค่านิยมนะ

เราถึงพูดนะ เราพูดประสาเรา เราอยู่อย่างนี้นะ เราบอกเลยนะ ถ้าเมื่อก่อนนะ ถ้าศาสนาเราได้กำสือสารมวลชน รอยเตอร์ เอพีอะไรต่างๆ ศาสนาพุทธจะไปอีกไกลเลย ทีนี้เพียงแต่ว่าในเรื่องของศาสนานี้คริสต์ ส่วนใหญ่แล้วเจ้าของสำนักข่าวเป็นยิว พวกนี้เป็นคริสต์ ฉะนั้น โดยสามัญสำนึกก็ว่าเวลาโครมาจากยุโรป เด็กๆ มาจะบอก “อู๊ย! ฝรั่งเศสๆ”

บอกกูไม่เชื่อหรอก กูไม่เคยเชื่อคนมีกิเลสนะ คนมีกิเลสจะดีจะไม่ดีก็แล้วแต่คือมีกิเลสสุดท้ายแล้วนะ เขาต้องรักพวกเขา ไม่มีทางหรอก ไม่มีทาง

ใช่ คนดี บางคนดี ดีจริงๆ แต่ดีขนาดไหนนะ เพราะกิเลสมันไม่รู้จริงหรอก

ฉะนั้น เรื่องศาสนา อย่างที่ว่า “ศาสนา นี้ศาสนสัมพันธ์ๆ”

เราบอกทุเรศดิบหายเลย ศาสนสัมพันธ์นะ ต้องเอื้ออำนวยกับเขา ต้องไปสมานฉันท์กับเขา มันเป็นไปได้ คือน้ำกับน้ำมันมันจะรวมตัวกันได้ไหม หลวงตาพูดบ่อย ศาสนาพุทธ พระพุทธเจ้าปฏิญาณตนว่าเป็นผู้สิ้นกิเลส ในลัทธิอื่นมีศาสนาไหนบอกสิ้นกิเลส แล้วรู้จักเรื่องกิเลสมีไหม ไม่มี

แล้วเวลาไปศึกษาข้อเท็จจริงในศาสนาเขาณะ อย่างเช่น ไม่อยากเอ๋ยนะ แต่พูดเป็นหลักฐาน อย่างคริสต์นี่ฆ่าสัตว์ไม่บาป ฆ่าสัตว์เป็นอาหารไม่บาป

อ้าว! แล้วมีจริงไหม ฆ่าสัตว์ไม่บาปนี่จริงไหม มันเป็นไปได้ แต่เพราะเราเป็นหัวหน้าใจใหม่ เวลาบอกว่า ถ้าบัญญัติว่าฆ่าสัตว์นี้บาป มันก็ขัดกับหลักศาสนา ฉะนั้น ภูเป็นศาสดา ภูก็ต้องพูดเพื่อมวลชนด้วย พูดเพื่อความอยู่รอดด้วย เพราะใจภูมันไม่ ๑๐๐ เปอร์เซนต์ ใจภูไม่จริง ก็เลยบอกว่าถ้าฆ่าสัตว์เป็นอาหารไม่บาป ถ้าฆ่าสัตว์เล่นเป็นบาป นี่ไง ถ้าไม่จริงแล้ว การวางศานามันถึงครึ่งๆ กลางๆ ผิดๆ ถูกๆ ไม่มีจริงหรือ ไม่มี

ฉะนั้น ที่เราบอกศาสนสัมพันธ์ เราคบกันได้ เราเป็นพวกกันได้ แต่ตั้งจะความจริงมันผิด ถูกมันต้องพูดตามผิดถูก จะมาบาลานซ์กันไม่ได้ ไม่ได้

พูดไปเรื่อยๆ จะดำเขาเยอะเกินไประยะ ใครมีอะไรเข้ามา วันนี้พูดได้เต็มทีเพราะว่าวันนี้ไม่ได้เทศน์กลางวัน จะไปเทศน์พรุ่งนี้ เพราะว่าวัดอุโบสถพรุ่งนี้ไง อุโบสถพรุ่งนี้ ปักตอกพรุ่งนี้ ที่แรกเรานึกว่าวันนี้ เพราะพระบอกว่าอุโบสถพรุ่งนี้

อ้าว! ใครมีอะไรอีก เคลียร์ใหม่ พูดไหวใหม่ละ ตะโกนมาสิ

โยม : (เสียงไม่ชัดเจน)

หลวงพ่ : อย่า เดียว จบก่อน อย่าออกนอกกลุ่มออกทางมาก อย่าไปมากไป บางทีถ้ามันจะรู้มากไป เราต้องบังคับไว้เลย บังคับให้สติอยู่กับพุทโธไว้ คือบางทีเราไม่ออกไปรู้มาก ถ้ายังออกไปรู้มาก มันก็จะไปมาก ถ้าไม่ให้รู้มาก ตั้งสติไว้ เพิ่มพลังงานดีกว่า ให้จิตมีฐาน บางทีนะไม่ให้ไปเลย ให้อยู่กับจิต ให้มันสงบให้ได้ก่อน พอสงบปั๊บ บางทีมันล้างเลย ล้างฟลอร์ ล้างฐานใจเลย ถ้าล้างทีหนึ่งเดี๋ยวก็ค่อยจะดีขึ้น

อันนี้เพียงแต่ว่า มันเหมือนกับว่าอะไรนะ เหมือนกับที่เราทำความสะอาดอะไรต่างๆ มันยังมีอะไรอยู่ มันก็ยังไม่สะอาด ถ้ามันล้างให้สะอาดไปเลย คำว่า “สะอาด” นี้สะอาดในสมาธินะ ยังไม่ได้วิปัสสนาหรือ สะอาด ถ้าเป็นสมาธิมันจะสะอาดของมัน คือมันจะสงบตัวเองสักพักหนึ่ง เขาเรียกว่าจิตคึกคะนอง ถ้าจิตคึกคะนอง ก่อนจะสงบมันจะเดือด มันจะตื่น มันจะไปรู้ไปเห็นอะไรเยอะ ไอนี่เขาเรียกจิตคึกคะนอง แต่ถ้าเราเอามันอยู่นะ เราปราบพวกม้าพยศ จะใช้ประโยชน์ได้ดีมากเลย แต่ถ้าปราบมันไม่ได้นะ มันจะคิดเราเลย

ถ้าจิตคน ม้าที่มันเรียบง่ายมันก็ควบคุมง่าย ถ้าม้ามันพยศ ม้ามันแรง มันก็ควบคุมยาก ทีนี้การควบคุม เราก็ตั้งสติของเรา เราพยายามควบคุมมัน รักษามัน ไม่ต้องตามดู บางทีหยุดเลย พุท

โธ้อัดกับมันเลย แล้วอย่างที่มีมันเห็น เดี่ยวเราก็เห็นอยู่อย่างนี้ ใ้อเห็นอย่างนี้มันเห็นเพราะ เป็นปัจจุบัน ปัจจุบันเห็นอะไรก็จับตรงนั้น เราจะคาดหมายไม่ได้ว่าเราจะต้องเป็นอย่างนั้น มันไม่เป็น มันจะเป็นปัจจุบันตลอด

ทีนี้คำว่า “ปัจจุบัน” บางทีมันฟุ้งเพื่อยเกินไป คำว่า “ฟุ้งเพื่อย” เราใช้จ่ายฟุ้งเพื่อย กำลังเราไม่พอ เราต้องพักบ้าง เราพักจิตเราบ้าง ใ้อมันสู้ได้ สู้ ใ้อมันสู้ไม่ได้นะ หยุดเลย ดึงกลับมาหมดเลย เราทำมาอย่างนี้

โยม : (เสียงไม่ชัดเจน)

หลวงพ่ : เออ! เอาไปหะ ทำไปเรื่อยๆ ประสาเราเลยที่เรา นั่งอยู่ที่นี่

โยม : ฉะนั้น ต้องเอาแล้วแต่ว่ามันจะไปใ้อใหม่คะ

หลวงพ่ : ฮี! กำหนดให้มันหยุดก่อน คำว่า “จะไป” คำพูดนี้เราฟังไม่ได้ เพราะใ้อมันเป็น ปัญหา มันไม่ใ้อแล้วแต่มันจะไป แล้วแต่สติเราคุมต่างหาก ถ้าแล้วแต่มันจะไป มันเหมือนกับมัน ฟาดวงฟาดงา มันไปตามอำนาจของมัน แต่ถ้าเป็นปัญหา สติมันคุมไป ปัญหาเราจะบอกเป็น อย่างนั้น เราจะใ้อปัญหาแยกแยะใ้อ เหมือนทำการวิจัย เราวิจัยมัน ไม่ใ้อกูรอให้มันวิจัย ฉะนั้น ใ้อคำว่า “ปล่อยไปตามธรรมชาติ” ไม่ได้

โยม : (เสียงไม่ชัดเจน)

หลวงพ่ : ใ้อ ไม่ใ้อปล่อยให้มันลากเราไป เราควบคุมมัน ไม่ใ้อมันลากเราไป

โยม : (เสียงไม่ชัดเจน)

หลวงพ่ : ใ้อ อะไรขึ้นมาก็ดี แล้วจิตควบคุม หมายถึงว่า ใ้อเป็นอย่างนี้ๆ ใ้อแปรสภาพ อย่างนี้ เห็นใหม่ เราควบคุม แล้วถ้าควบคุมไม่ได้ หมายถึงว่า มันไม่เป็นอย่างที่เรควบคุม หยุดเลย นั่นคือว่าสติ สมาธิอ่อนแล้ว

ถ้าสมาธิไม่อ่อนนะ เราควบคุมได้ แล้วสั่งได้ แต่ถ้าสมาธิมันเบาบ๊บนะ มันยื้อกัน มันดึง กันเฉยๆ รู้เลย มันดึงกัน มันไม่ไปแล้ว พอไม่ไปบ๊บน ถ้าคนไม่เป็นนะ ตามไปนะ เดี่ยวล้อมหมัด

เลย ปล่อยเลย ปล่อยแล้วกลับมาพุทโธ ปล่อย พอมีกำลังแล้วค่อยกลับไปทำใหม่ กลับไปทำใหม่
ไม่ใช่ให้มันดึงเราไปหรือไปตามสภาพ ไม่ใช่ไปตามที่มันลากเราไป

โยม : (เสียงไม่ชัดเจน)

หลวงปู่ : ไซ้ กำลังดีๆ แล้วพิจารณาเลย เนาะ

มีอะไรอีกไหม จบ เอวัง